

Vertrouwen als sleutel tot succes?

Lerenderwijs ontwikkelen in de wereld van het
particulier initiatief

E. Marij Swinkels

3276856

Leerkring Bestuur en Beleid

Bestuurs- en Organiseringswetenschap

Universiteit Utrecht

23-04-2010

Begeleider: Aline Bos MSc

Tweede lezer: Prof. dr. Mirko Noordegraaf

Universiteit Utrecht

Look, if you want to become a lawyer, you have to study law. Pure logic. And those who want to cure people also need a proper education. Naturally. But improving the world? Obviously, anyone can do that.'
(Van Kleef, 2007)

Dit citaat was een van de eerste dingen die ik tegenkwam toen ik begon ik aan wat nu hier voor u ligt. Mijn bachelorscriptie die de kroon is op drie mooie, leerzame jaren bij Bestuurs- en Organisatiewetenschap. In dit verslag presenteer ik u mijn onderzoek naar de bijdrage van particuliere initiatieven in ontwikkelingssamenwerking aan een duurzame ontwikkeling. Naar aanleiding van het opspelende debat over het nut van ontwikkelingssamenwerking heb ik mij in deze vorm van ontwikkelingssamenwerking verdiept en heb ik veel nieuwe kennis en inzichten verworven op dit terrein.

Het waren vijf maanden van hard werken, nieuwe uitdagingen, onzekerheden, leren, lezen, interviewen, frustraties en het zelfstandig leren onderzoek doen.

Dit alles was niet mogelijk geweest zonder een aantal sleutelfiguren. Allereerst wil ik Jan Waltmans bedanken voor de inspiratie voor dit onderzoek, het meedenken en het aandragen van collega's voor interviews. Vervolgens wil ik de contactpersonen bij de 1%club en de vier particuliere initiatieven bedanken voor hun medewerking aan mijn onderzoek. Vanuit ondersteunend oogpunt wil ik mijn begeleider Aline Bos bedanken voor alle feedback die ik van haar heb gekregen. Daarnaast ook mijn focusgroep Evert Schot en Nadie Draaijer voor de peptalks, tips en het meedenkwerk. Tot slot wil ik met een knipoog Mozart en Chopin bedanken voor de begeleiding tijdens de eenzame uren vol type- en nadenkwerk in de bibliotheek.

Bedankt!

Marij Swinkels

April 2010

In dit rapport staat de vraag *Hoe dragen particuliere initiatieven bij aan duurzame ontwikkeling, en wat zijn hierbij verbeterpunten?* centraal. Deze vraag is geformuleerd naar aanleiding van de groei van particuliere initiatieven de afgelopen jaren in combinatie met de opspelende kritiek over het nut van ontwikkelingssamenwerking. Om deze vraag te kunnen beantwoorden is er allereerst een theoretisch kader opgesteld en is er daarna gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek. Binnen het kwalitatieve onderzoek zijn elf respondenten gesproken uit verschillende lagen binnen de ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast is een checkgroep gehouden waarin de resultaten uit de eerdere interviews zijn getest. De belangrijkste bevindingen in het theoretisch kader zijn dat particuliere initiatieven kleinschalige organisaties zijn, draaiend op vrijwilligers die vaak 50+ zijn. Ze ontstaan door onvrede over bestaande hulp en een directere confrontatie met armoede doordat mensen een reis maken naar armere landen.

Duurzame ontwikkeling is een breed begrip wat is ingekaderd als impact. Impact houdt in dat projecten na afronding door blijven lopen en ook toepasbaar zijn op toekomstige generaties (Brundtland). Om de relatie te beschrijven is de Verklaring van Parijs gebruikt. Hierin staan vijf principes centraal die samen bijdragen aan vertrouwen, zakelijkheid en concrete resultaten. Wanneer aan deze vijf principes wordt voldaan, zal de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling sterk verbeteren.

De belangrijkste resultaten binnen dit onderzoek zijn dat particuliere initiatieven lerenderwijs aandacht besteden aan impact. Door als organisatie te groeien en projecten uit te voeren, leert het particulier initiatief om steeds meer om te gaan met en na te denken over lange termijn effecten van een project. Vertrouwen in lokale partners en kennis van de lokale context is voor hen de belangrijkste sleutel tot succes. Daarnaast is aandacht voor impact niet alleen moeilijk vanuit de eigen organisatie, maar speelt ook de context een belangrijke rol. Door een gebrek aan duidelijke en gecoördineerde samenwerking, wordt het bewerkstelligen van impact nog lastiger. Tot slot is de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling aan de hand van de Verklaring van Parijs redelijk effectief gebleken. Ze zijn hard op weg om aan de vijf principes te voldoen en om de relatie te verstevigen, maar lerenderwijs ontwikkelen is blijft hier nog een grote uitdaging.

1. Inleiding	p. 7-16
1.1 Brede aanleiding	p. 7,8
1.2 Doelstelling	p. 9-12
1.2.1 Aanleiding onderzoek	p. 9,11
1.2.2 Doelstelling onderzoek	p. 11,12
1.3 Vraagstelling	p. 13
1.4 Relevantie	p. 14-16
1.5 Leeswijzer	p.16
2. Context	p. 17-19
2.1 Particuliere initiatieven in context	
3. Theoretisch kader	p. 20-29
3.1 Particuliere initiatieven als ontwikkelingshulp	p. 20-22
3.2 De impact van particuliere initiatieven	p. 22-24
3.3 De relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling	p. 24-26
3.5 Samenvatting en verwachtingen	p. 26-29
4. Methoden en technieken	p. 30-39
4.1 Kwalitatief onderzoek	p. 30,31
4.2 Methoden	p. 31-34
4.2.1 Het interview en selectie respondenten	p. 31-33
4.2.2 Kanttekeningen	p. 33
4.2.3 Analyse empirische data	p. 33,34
4.3 Achtergrond methoden en casusselectie	p. 34,35
4.4 Betrouwbaarheid en validiteit	p. 35,36
4.5 Operationalisatie	p. 36-39
5. Resultaten	p. 40-61
5.1 Organisatiekenmerken en context	p. 40-47

5.1.1	Organisatiekenmerken particuliere initiatieven	p. 40-46
5.1.1.1	Eerste laag interviews	p. 40-42
5.1.1.2	Tweede laag interviews	p. 42,43
5.1.1.3	Derde laag interviews	p. 43-46
5.1.2	De context van particuliere initiatieven	p. 46,47
5.2	Duurzame ontwikkeling	p. 48-55
5.2.1	Partnerorganisatie	p. 48-52
5.2.1.1	Eerste laag interviews	p. 48
5.2.1.2	Tweede laag interviews	p. 48-50
5.2.1.3	Derde laag interviews	p. 50-52
5.2.2	Resultaatketen model	p. 52-54
5.2.2.1	Eerste laag interviews	p. 52,53
5.2.2.2	Tweede laag interviews	p. 53
5.2.2.3	Derde laag interviews	p. 53, 54
5.2.3	Verklaring van Parijs	p. 54, 55
5.3	Checkgroep	p. 56,57
5.4	Samenvatting empirische deelvragen	p. 57-61
6. Conclusie		p. 62-64
7. Discussie		p. 65,66
8. Bibliografie		p. 67,68
Bijlage I: Codeboom		p. 69,70

1.1 Brede aanleiding

‘WRR bepleit ‘forse wijziging’ organisatie ontwikkelinghulp’ – NRC Handelsblad.

‘We need to question the way we help the world’ – Dambisa Moyo.

‘Aid has ruined the relationship between the government and its own people’ – Andrew Mwenda, The independent.

‘We hebben nog altijd geen antwoord op de vraag: hoe is hulp effectief in Afrika?’ – Peter van Lieshout, raadslid WRR.

Bovenstaande citaten komen uit het nieuws van de afgelopen maanden. Het is rumoerig in de ontwikkelingssector. Sinds ons land aan de vooravond van het kerstreces besloot om vanaf 2011 alle structurele ontwikkelingshulp in Sub-Sahara stop te zetten is het debat over de sector flink aangewakkerd.

Zestig jaar oud is ze, de ontwikkelingssamenwerking in Nederland. Sinds in 1950 de eerste Nederlandse gelden werden uitgetrokken voor ontwikkelingssamenwerking, is dit alleen maar gegroeid en zijn er talloze vormen en soorten hulp bijgekomen (Schulpen, 2007). De ontwikkelingslanden van nu zijn niet meer wat ze zestig jaar geleden waren. Toenemende veranderingen hebben, ook in Westerse landen, het denken over ontwikkelingshulp in beleid en in wetenschap veranderd (WRR, 2010). Waar ontwikkelingshulp vroeger werd gezien als een morele opdracht gebaseerd op economische steun, is het tegenwoordig de mondiale afhankelijkheid die het maakt tot een vorm van welbegrepen eigenbelang om te investeren in een redelijk bestaan voor iedereen.

Ook de focus van de hulp is veranderd. In de jaren zestig waren infrastructurele projecten de trend binnen ontwikkelingssamenwerking. Dit veranderde in de jaren zeventig naar een focus op armoede en groei. De jaren tachtig stonden in het teken van structuuraanpassing en stabilisatie en de jaren negentig werden gekenmerkt als het decennium van bestuur en democratie. Het eerste decennium van de 21e eeuw staat in het teken van de ‘glamour’ hulp. Hulp die niet specifiek op één gebied actief is, door vele belangenorganisaties wordt geïnitieerd en hulp waar particulieren een belangrijke rol in zijn gaan vervullen (Moyo, 2009).

De vraag die momenteel speelt binnen het ontwikkelingsdebat is: Wat als we de hulp zouden stoppen? De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) kwam 18 januari jl. met het rapport *Minder pretentie, meer ambitie* waarin de ontwikkelingshulp op de schop wordt genomen en in een kritisch daglicht wordt gezet. Ontwikkelingshulp moet volgens de WRR meer gericht bijdragen aan ontwikkeling en het zelfredzaam maken van landen. Het moet daarom minder accent leggen op directe armoedebestrijding zoals nu het geval is. Daarnaast dient het zich niet te beperken tot klassieke hulp maar moet de hulp zich duidelijker oriënteren op grote vragen in ontwikkelingslanden. Door de wirwar van de huidige ontwikkelingshulp zijn er talloze organisaties, instanties, particulieren, overheidsbedrijven die zich bezighouden met ontwikkelingshulp, waardoor coördinatie en professionaliteit mist. De hulp moet worden gereorganiseerd en een manier om dat aan te kunnen pakken zou een landenspecifieke, professionele organisatie moeten zijn. De huidige hulp werkt afhankelijkheid in de hand, grijpt in op de lokale machtsverhoudingen en houdt falende overheden in stand.

Door de stagnatie van een daadkrachtige ontwikkeling van Afrikaanse landen is de afgelopen jaren felle kritiek op de huidige vormen van ontwikkelingshulp ontstaan. Deze kritiek is zo heftig dat afschaffing van de hulp de volgende maatregel lijkt. Boeken als *Dead Aid* van Dambisa Moyo (2009) en *De prijs van een slecht geweten* van Arend Jan Boekestijn (2009) leveren een sterke bijdrage aan de hedendaagse kritische discussie rondom ontwikkelingssamenwerking.

1.2 Doelstelling

1.2.1 Aanleiding onderzoek

Het hete vuur aan de schenen van de vormen van ontwikkelingssamenwerking vormt de achtergrond voor dit onderzoek, dat zich specifiek zal richten op de bijdrage aan duurzame ontwikkeling van een van de talloze vormen van ontwikkelingshulp, de particuliere initiatieven (PI's).

De particuliere initiatieven komen voort uit de groeiende betrokkenheid van burgers bij ontwikkelingssamenwerking. Door toename van die betrokkenheid is de snelle groei van particuliere initiatieven de laatste jaren te verklaren. De betrokkenheid van burgers bij ontwikkelingssamenwerking is niet nieuw en bestaat al veel langer. Het vindt zijn oorsprong in de katholieke missies en de protestante zending. In de jaren 60 en 70 kwamen de burgerinitiatieven voor het eerst op, maar de laatste jaren lijkt er sprake te zijn van een versnelde groei, waarbij meer dan een derde van deze particuliere initiatieven jonger is dan vijf jaar (Brok & Bouzoubaa, 2005: 12). Deze groei vindt zijn oorsprong in technologische vooruitgang als internet en mobiele communicatie, en het feit dat steeds meer mensen door reizen directer worden geconfronteerd met armoede (Kinsbergen, 2007). Het is van maatschappelijk belang om kritisch te kijken naar deze snelle groei van particuliere initiatieven en welke belangrijke sleutelrol zij kunnen vervullen in de context van ontwikkelingssamenwerking.

Een klein voorbeeld van gegroeide burgerbetrokkenheid kan bijvoorbeeld gezien worden in de actie van radiozender 3FM en het Rode Kruis tijdens de kerstdagen in 2009. De actie 'Serious request' voor de strijd tegen malaria bracht ruim zeven miljoen euro op. Deze opbrengst werd voornamelijk bewerkstelligd door betrokken burgers die allemaal kleine acties op poten zetten om geld in te zamelen. Van lege flessen ophalen tot banden plakken, burgers stellen zich steeds vaker solidair op voor onze medemens.

Er bestaan in Nederland verschillende kanalen waarmee hulp wordt geboden aan ontwikkelingslanden. De meest bekende hiervan zijn het *multilaterale* kanaal (hulp van multilaterale organisaties als de Wereldbank en de VN), het *bilaterale* kanaal (hulp van overheid in land X naar overheid in land Y) en het *civilaterale* kanaal (hulp van Non-

Gouvernementele Organisaties; NGO's als Oxfam, Plan Nederland). De laatste jaren is er, door de snelle groei van de particuliere initiatieven, sprake van een vierde kanaal binnen de ontwikkelingshulp. Dit kanaal wordt het *filanterale* kanaal genoemd, dat particuliere initiatieven van bijvoorbeeld burgers, ziekenhuizen, bedrijven en scholen bevat. Dit wordt ook wel de doe-het-zelf ontwikkelingshulp genoemd (Schulpen, 2008). Binnen dit kanaal is sprake van een bottom-up benadering. Hierbij heerst de overtuiging dat hulp effectiever is wanneer deze kleinschalig is en gericht op zelfredzaamheid van de mens.

Deze groei van particuliere initiatieven is ontstaan na onvrede van actieve burgers over de bestaande hulp en door maatschappelijke ontwikkelingen als individualisering, globalisering en privatisering. Burgers worden de laatste jaren directer geconfronteerd met armoede door het nieuws, door verre reizen en door de media en het internet. De behoefte om zelf iets te ondernemen groeit en zo zijn er de afgelopen jaren tussen de 6.000 en 10.000 van dit soort initiatieven ontstaan (Kinsbergen, 2007: 1).

Zoals in de paragraaf hierboven te zien is, is er een immens aantal particuliere initiatieven en beslaan zij een breed terrein. De projecten zijn zeer divers en verschillen zowel in aanpak als doelstelling (NCDO). Het loopt van kleine organisaties met langlopende projecten tot het eenmalig verlenen van hulp om een weeshuis weder op te bouwen. Vanwege de snelle groei de afgelopen jaren is er over deze 'nieuwe' vorm van ontwikkelingshulp nog veel te ontdekken. Het feit dat er steeds meer druk komt te liggen op de verantwoording en de effectiviteit over ontwikkelingshulp doet ook het maatschappelijk debat over deze vorm van ontwikkelingshulp groeien. De vraag is niet alleen of deze vorm van ontwikkelingssamenwerking kan blijven bestaan, maar ook, gegeven de huidige crisis, überhaupt gefinancierd kan blijven worden. De geldstromen worden minder, dus de hulp moet effectiever worden georganiseerd. Juist nu in deze tijd van crisis en onbekendheid van het terrein is dit onderzoek relevant en draagt het bij in het inzichtelijk maken van de impact van deze projecten op armoedebestrijding.

Binnen de particuliere initiatieven bestaat geen verantwoordingsplicht over de effectiviteit van de projecten die worden opgezet en uitgevoerd zoals deze bij NGO's bestaat. De particuliere initiatieven kunnen aantonen dat ze een schoolje bouwen, maar het houdt vaak

op bij de vraag wat de impact hiervan is op het gebied van armoedebestrijding en de langere termijn effecten. Teveel van deze kleine organisaties schuiven hun verantwoordingsplicht te gemakkelijk van zich af, zeker wanneer je ziet wat NGO's aan verantwoordingsplicht afleggen, zo stelt Schulpen (2007). Toch blijft deze vergelijking een lastige. Je kunt aan een particulier initiatief niet dezelfde verantwoording vragen als van een NGO, alleen al omdat ze daar vaak niet de financiële middelen en mankracht voor hebben. Er zijn naar aanleiding van dit vraagstuk eerste, verkennende onderzoeken gedaan naar deze particuliere initiatieven. Dit onderzoek levert een nieuwe bijdrage aan de kennis over deze vorm van ontwikkelingshulp, en dan vooral hoe deze initiatieven aandacht geven aan de toekomst.

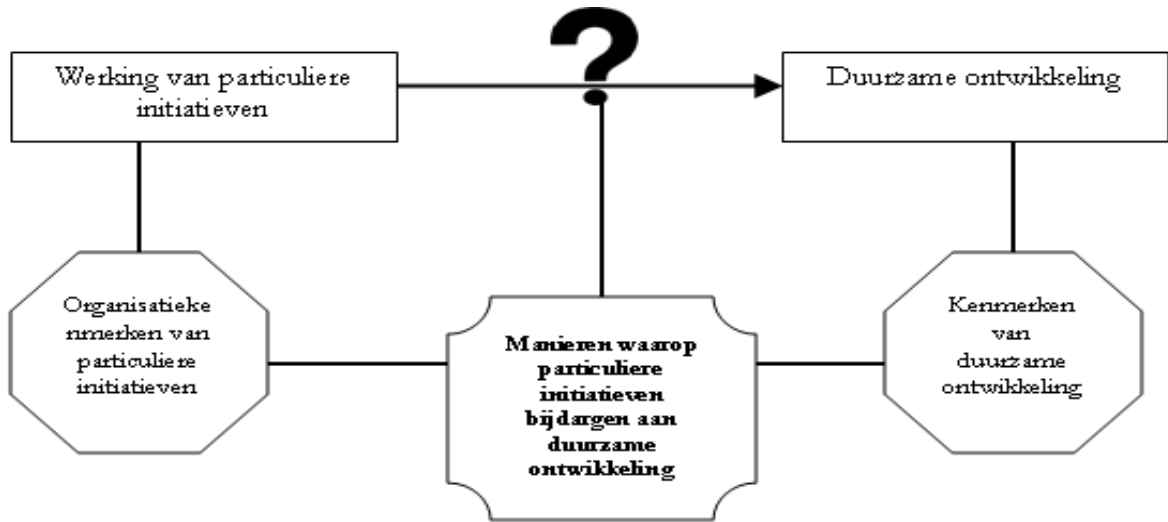
1.2.2 Doelstelling onderzoek

De particuliere initiatieven zullen om moeten gaan met de veranderende maatschappelijke tendens, waarin steeds kritischer wordt gekeken naar ontwikkelingssamenwerking. Ze zullen zich daarom beter moeten verantwoorden naar zichzelf en naar de buitenwereld om hun waarde te behouden. Dit onderzoek stelt zich daarom ten doel om te verklaren wat de bijdrage van particuliere initiatieven aan een duurzame ontwikkeling is, en wat daarbij verbeterpunten zijn.

Dit betekent specifiek dat er allereerst is gekeken hoe particuliere initiatieven zijn georganiseerd. Centraal staan de organisatiekenmerken: ontstaan, visie, missie, motivatie, draagvlak. Daarnaast staat hun rol in de context van de ontwikkelingssamenwerking centraal, om een beeld te krijgen wat het bereik is en hoe de *samenwerking* verloopt. Vervolgens staat de impact van particuliere initiatieven centraal. Dit maakt duurzame ontwikkeling als theoretisch concept binnen dit onderzoek, en geeft aan hoe particuliere initiatieven hun bijdrage aan een lange termijn ontwikkeling verantwoorden. Als laatste wordt de stap gemaakt om de relatie tussen de bovenstaande theoretische concepten te leggen door te kijken hoe particuliere initiatieven om kunnen gaan met duurzame ontwikkeling. Hierbij wordt gekeken welke factoren van invloed zijn op de relatie tussen particulier initiatief en duurzame ontwikkeling en wordt er gekeken naar verbeterpunten voor deze relatie. Binnen dit onderzoek is gekozen voor de term duurzame ontwikkeling omdat het een alomvattend begrip is wat in het volgende hoofdstuk verder ingekaderd zal worden.

Schematisch is deze doelstelling als volgt weer te geven:

Figuur 1: schematische weergave doelstelling

1.3 Vraagstelling

De doelstelling zoals in paragraaf 1.2 leidt tot de hoofdvraag die centraal staat in dit onderzoek. Deze hoofdvraag luidt:

Hoe dragen particuliere initiatieven bij aan duurzame ontwikkeling, en wat zijn hierbij verbeterpunten?

De kernbegrippen die bij deze vraag horen zijn particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling. Deze begrippen zijn geoperationaliseerd in het theoretisch kader in hoofdstuk 2 en dienen als leidraad binnen dit onderzoek.

Om antwoord te kunnen geven op deze hoofdvraag zijn er in dit onderzoek enkele deelvragen gesteld. Deze deelvragen belichten de verschillende elementen van de hoofdvraag en geven zo een gestructureerd op de hoofdvraag. Binnen de deelvragen is een onderscheid gemaakt tussen theoretische en empirische deelvragen. De theoretische deelvragen zijn uitgewerkt in het theoretisch kader in hoofdstuk 2 en de empirische deelvragen zijn door het doen van kwalitatief onderzoek beantwoord in hoofdstuk 4.

De deelvragen zijn als volgt opgesteld:

Theoretisch

1. Wat zijn particuliere initiatieven?
 - Organisatievorm
 - Financiering
2. Wat is duurzame ontwikkeling?
3. Bestaat er een relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling?
 - Welke factoren dragen bij aan duurzame ontwikkeling?

Empirisch

4. Hoe zijn particuliere initiatieven georganiseerd en hoe is hun rol in de context van de ontwikkelingssamenwerking te beschrijven?
5. Hoe zorgen particuliere initiatieven voor impact van hun projecten?
6. Wat zijn verbeterpunten voor de impact van particuliere initiatieven op langere termijn?
7. Wat is de relatie tussen duurzame ontwikkeling en particuliere initiatieven?

1.4 Relevantie onderzoek

Ontwikkelingshulp is over het algemeen een belangrijk en actueel onderwerp binnen de Nederlandse samenleving. Nederland is een van de weinige landen in Europa die de door de Europese Unie gestelde 0,7% van het BNP uit geeft aan ontwikkelingshulp. Dit geeft aan dat Nederland een betrokken staat is bij de ontwikkeling van minder bedeelde landen, en dat dit thema speelt onder de bevolking. Vooral in tijden van crisis is ontwikkelingssamenwerking een 'hot item'. Zoals afgelopen jaar ook te zien was wordt de ontwikkelingssteun vaak als eerste gekort als het slechter gaat in Nederland.

Juist deze tijd maakt dit onderzoek relevant omdat bezuinigingen vaak onderaan beginnen. Kleinschalige projecten zullen daardoor wellicht minder de kans krijgen om te starten omdat er minder geld voor subsidies beschikbaar is. Particuliere initiatieven die voornamelijk afhankelijk zijn van subsidies zullen daarom waarschijnlijk de komende tijd te kampen krijgen met financiële problemen, waarbij geld ook zeker een belangrijke rol speelt in het verduurzamen van je project. Zodra het geld er niet meer is, wordt het des te moeilijker een project door te zetten of te laten bestaan. Een voorbeeld hiervan is de subsidieverstrekker NCDO, die vanaf 2011 geen overheidsgelden meer ontvangt om Kleinschalige Plaatselijke Activiteiten (KPA) te financieren.¹

Aan de andere kant kunnen deze kleinschalige projecten in tijden van crisis misschien juist heel veel betekenen. Als de multilaterale en bilaterale geldstromen gekort worden, is het belangrijk dat er hulp op gang blijft. PI's die voornamelijk afhankelijk zijn van donateurs en giften zouden daar misschien juist een voordeel uit kunnen halen.

Ontwikkelingssamenwerking is het afgelopen jaar een actueel thema geweest in de politiek. Moet Nederland vasthouden aan het huidige budget voor ontwikkelingssamenwerking? Waar moet de focus liggen in de toekomst? Is het particulier initiatief de weg naar de toekomst? Moet de hulp blijven bestaan? Deze vragen stonden het afgelopen jaar centraal in het maatschappelijk debat over ontwikkelingssamenwerking. Ze geven aan dat dit onderzoek draagvlak vindt in de maatschappij, en dat de resultaten van dit onderzoek eventuele aanbevelingen kunnen geven voor een verdere ontwikkeling van particuliere initiatieven. De snelle groei van particuliere initiatieven de afgelopen jaren is een relatief nieuw gebied binnen

¹ Informatie afkomstig van: http://www.ncdo.nl/Projecten_in_buitenland/Matra_KPA

de ontwikkelingssamenwerking die de betrokken burger sterk heeft doen bewegen, maar waar ook felle kritiek op is. Aan de ene kant staan de positieven die een gouden toekomst zien in PI's, maar zijn er ook een heleboel sceptici die de bijdrage van PI's niet zien en het een 'slecht georganiseerde bende' vinden. Door het inzichtelijk te maken en er onderzoek naar te doen, kun je het debat toegankelijk maken zodat het niet meer een welles-nietes verhaal is, maar een debat met bewijzen. Het debat geeft aan dat dit een probleem is wat speelt in de samenleving en dat het in die context relevant is om dit onderzoek te hebben uitgevoerd.

PI's zijn ontstaan door de maatschappelijke veranderingen van de afgelopen jaren. Individualisering, globalisering, privatisering en informatisering zijn slechts een aantal kernontwikkelingen uit de samenleving die hebben bijgedragen aan de behoefte van burgers om zelf iets op te gaan zetten. Het fenomeen PI is aan een opmars begonnen, en het domein van de ontwikkelingssamenwerking is niet langer exclusief verbonden aan de overheid en gevestigde NGO's (Brok & Bouzoubaa, 2005:1). Dit staat in relatie tot dit onderzoek omdat daarin deze ontwikkelingen worden gezien en er wordt gekeken hoe effectief deze PI's zijn op de langere termijn, en wat daar verbeterd aan zou kunnen worden.

De laatste jaren zijn eerste verkennende wetenschappelijke onderzoeken gedaan naar PI's. Het Centre for International Development Studies Nijmegen (CIDIN) speelt hier een belangrijke rol in. Madelief Brok en Hinde Bouzoubaa worden met hun onderzoek uit 2005 gezien als eerste Nederlandse wetenschappers die een verkennend onderzoek naar PI's hebben gedaan. Een andere belangrijke wetenschapper op het gebied van PI's is Lau Schulpen. Deze wetenschapper heeft de afgelopen jaren onderzoek gedaan in Ghana en Malawi en stelt de verantwoordingsplicht van PI's aan de kaak. Sara Kinsbergen deed onderzoek naar particuliere initiatieven in 2007 en 2009, voornamelijk door te kijken naar hoe particuliere initiatieven zijn georganiseerd en wat ze doen. Wetende dat dit domein nog niet zo uitgediept is er dus nog een hoop te ontdekken en te onderzoeken over PI's.

De theoretische concepten die centraal staan in dit onderzoek zijn particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling. Dit zijn erg brede begrippen die in het theoretisch kader zullen worden geconcretiseerd. De concepten die worden gebruikt zijn voor een deel afkomstig uit

onderzoeken van Schulpen (2007), Kinsbergen (2005, 2009) en Brok & Bouzoubaa (2005). Deze concepten vormen de basis voor het theoretisch kader binnen dit onderzoek en zullen worden getoetst in de praktijk.

1.5 Leeswijzer

In het hierop volgende hoofdstuk zal worden ingegaan op de theoretische concepten die centraal staan binnen de vraagstelling van dit onderzoek. De theoretische concepten zullen worden uitgediept en er zal een antwoord worden gegeven op de theoretische deelvragen. Het derde hoofdstuk bevat de methoden en technieken die zijn gebruikt om de empirische data van dit onderzoek te verzamelen. Hierbij passeren het type onderzoek, de methoden en de verantwoording hiervan, de casusselectie, de betrouwbaarheid en validiteit van dit onderzoek de revue en zullen de theoretische concepten uit hoofdstuk twee worden geoperationaliseerd voor het empirische deel van dit onderzoek. In hoofdstuk vier zullen de resultaten van het empirische deel worden gepresenteerd en wordt er een antwoord gegeven op de empirische deelvragen. Tot slot bevat hoofdstuk zes de conclusie en is er in hoofdstuk zeven aandacht voor discussie.

De rol van particuliere initiatieven in de bredere context van de ontwikkelingssamenwerking verdient de aandacht binnen deze scriptie, omdat het uiteindelijk niet alleen draait om de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling maar dat juist ook de totale *samenwerking* een bijdrage kan leveren aan de duurzaamheid van particuliere initiatieven.

2.1 Particuliere initiatieven in context

Ontwikkelingssamenwerking in ontwikkeling

Sinds de jaren 50 van de vorige eeuw is ontwikkelingssamenwerking een sterk ingebed begrip geworden in de Nederlandse samenleving. De start van de ontwikkelingssamenwerking kwam voort uit een periode van dekolonisatie. Vanuit de eeuwenoude solidariteitsgedachte van Nederlanders is het ook niet vreemd dat ontwikkelingssamenwerking nog altijd een belangrijke rol speelt in de hedendaagse samenleving. Zendingsdrang, reislust, en charitas waren, en zijn belangrijke eigenschappen van de Nederlander. Echter, de rol heeft de afgelopen jaren vele verschillende gedaantes aangenomen. In de afgelopen 60 jaar kunnen we grofweg drie grote benaderingen voor het Nederlands ontwikkelingsbeleid schetsen. Het begon allemaal met zendingsmissies en financiële hulp van bovenaf. Daarnaast de ‘bottom-up’ benadering, waarvan de overtuiging is dat hulp van onderaf moet komen. En als derde een mix van allerlei strategieën, zoals de *help yourself* gedachte, het verstrekken van microkredieten etc. (Beunders, 2007). Een van de problemen binnen ontwikkelingssamenwerking is dat er grotere fundamentele vraagstukken sterk worden overschat, en dat daarom de ontwikkelingssamenwerking ook stevig aan verandering onderhevig is. Bijvoorbeeld de zeggenschap ‘uitbannen van armoede en onrecht’ is voornamelijk aan het politieke debat onderhevig, want op welke manier gebeurt dat? In elke nieuwe tijd kan het uitbannen van armoede en onrecht neerkomen op totaal andere handelingen.

Potter (2008) onderscheidt vier grote stromingen binnen het algemene ontwikkelingsdenken, de klassiek - traditionele benadering, de historisch - empirische, de radicaal/politiek – economische onafhankelijkheidsbenadering en de alternatieve ‘bottom-up’ benadering. Deze vier stromen zijn toe te passen op ruim zestig jaar ontwikkelen, en verklaren zo de huidige context waarin particuliere initiatieven zich nu bevinden.

De klassiek – traditionele benadering is te zien als het eerste denken in ontwikkelingssamenwerking, waarbij economische ontwikkeling gelijk werd gesteld aan de groei van de wereldhandel. Dit is een puur economische benadering van ontwikkelingssamenwerking. De historisch – empirische benadering richt zich op in het verleden behaalde resultaten. Deze zouden wijze lessen kunnen geven voor nu en zo zouden er geen fouten meer worden gemaakt. Zo bestaat er volgens de denkers binnen deze stroming instabiliteit in ontwikkelingslanden door de koloniale relatie met het westen. De radicaal/politieke – economische onafhankelijkheidsbenadering werd vooral geleid door denkers als Karl Marx en Andre Frank. Volgens dit denken was de ontwikkeling in ontwikkelde en onderontwikkelde landen de schuld van het kapitalistische systeem. De afgelopen jaren is de laatstgenoemde stroming in beeld, de alternatieve benadering. Dit houdt in dat er meer alternatieve vormen van ontwikkelingssamenwerking zijn ontstaan en hulp volgens aanhangers van onderaf moet komen, vanuit de bevolking zelf. Het hedendaagse ontwikkelingsdebat speelt zich in deze context af, en vanuit deze stroming gekeken is het niet gek dat de particuliere initiatieven als paddenstoelen uit de grond schieten.

Is samenwerking wel samenwerking?

Binnen het hedendaagse debat wordt steeds meer aandacht gegeven aan de effectiviteit van hulp. Door de versplintering is de hulp slecht gecoördineerd, heerst er een gebrek aan professionaliteit en ontstaan er gaten tussen micro en macro niveau. De positieve impact die door een sector wijde aanpak zou moeten komen, blijkt op lokaal niveau amper haalbaar (Reesch, 2007). Door het gat dat ontstaat tussen de niveaus, wordt het bereik van de particuliere initiatieven steeds kleiner, en kunnen hun projecten moeilijker worden opgeschaald en worden ingebed in de samenleving. Net zo goed als dat grotere overheidsorganisaties de ‘feeling’ met de praktijk kwijtraken. Er is dus niet alleen sprake van moeizame samenwerking met particuliere initiatieven onderling, maar de gehele samenwerking ligt op de schop.

Zoals al te zien was in paragraaf 1.1 bij Moyo en Boekestijn wordt daarom de vraag of ontwikkelingssamenwerking helpt steeds vaker met felle kritiek beantwoord. Ook Easterly (2006) beschrijft de grove fouten van ontwikkelingshulp de afgelopen decennia. Deze kritiek zal nu, en de komende jaren, een zware last op de schouders van particuliere initiatieven zijn,

en het ze steeds moeilijker maken om zichzelf te moeten bewijzen binnen de ontwikkelingssamenwerking.

3. Theoretisch kader

In dit theoretisch kader zal aan de hand van literatuur een antwoord worden gegeven op de theoretische deelvragen die worden gesteld in dit onderzoek. De key concepts zullen in het theoretisch kader worden verklaard in theoretische deelvragen zodat er een referentiekader wordt ontwikkeld waarmee de werking in de praktijk kan worden onderzocht. Er zal vanuit de literatuur een relatie worden gelegd tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling. De gebruikte literatuur bij de duiding van de concepten is in dit hoofdstuk descriptief van aard, zodat er gedurende het empirische deel van het onderzoek een oordeel gevormd kan worden en verklaringen kunnen worden gegeven.

3.1 Particuliere initiatieven als ontwikkelingshulp

Wat zijn particuliere initiatieven?

Wekelijks zijn ze in de media te vinden; het particulier initiatief op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Zoals beschreven, bestaan deze PI's al geruime tijd, maar is er de afgelopen jaren sprake van een enorm snelle groei. Deze nieuwe groep 'bewogen burgers' wordt gekenmerkt door een sterke diversiteit. Harde criteria missen daarom ook om ze te onderscheiden van andere organisaties binnen de ontwikkelingssamenwerking. Meer omschrijvend kan worden gezegd dat particuliere initiatieven te typeren zijn als kleinschalige organisaties (zowel qua inkomsten als qua medewerkers) die in de hoofdzaak gedragen worden door vrijwilligers en zich voornamelijk in het 50+ leeftijdssegment bevinden (Kinsbergen, 2007: 1). Schulpen (2007), noemt deze groep burgers de 'involve me' groep, een nieuwe groep die zelf actief iets op wil zetten in de ontwikkelingssector.

Aan de ene kant is het belangrijk om door het benoemen van verscheidene organisatiekenmerken als jaar van oprichting, financiering en de organisatievorm een duidelijker beeld te creëren van particuliere initiatieven. Aan de andere kant is het belangrijk om te kijken naar de intrinsieke kenmerken als de motivatie, missie, doelstelling en projectkeuzes binnen een particulier initiatief (Brok & Bouzoubaa, 2005: 12). De meest voorkomende aanleidingen voor het opstarten van een particulier initiatief zijn een reis naar een ontwikkelingsland waarbij men geconfronteerd werd met armoede, globaliseringsprocessen waardoor informatie-uitwisseling sneller gaat en men meer op de

hoogte is wat zich er aan de andere kant afspeelt en de onvrede van mensen over de bestaande hulp. Een voorbeeld van een particulier initiatief kan zijn een school in Nederland die contact legt met een zusterschool in Nicaragua en daar projecten in gang zet met ingezameld geld vanuit Nederland.

Hoe zijn particuliere initiatieven georganiseerd?

Zoals eerder gesteld is er sinds de jaren zestig een groei waar te nemen in de particuliere ontwikkelingsorganisaties. In de periode 2000-2005 is deze groei exponentieel groter geworden. Waar dit in 1970 nog 2,9% was, was dit in 2005 34,8% per jaar (Brok & Bouzoubaa, 2005, 12). Particuliere initiatieven zijn in te delen in twee groepen organisaties. De eerste groep bestaat uit organisaties die ontwikkelingshulp als kerntaak hebben en zijn opgericht met als doel die kerntaak te vervullen. Deze groep is onder te verdelen in zelfstandige en gebonden organisaties, waarbij zelfstandige organisaties het merendeel van de particuliere initiatieven beslaan. De tweede groep bevat bestaande organisaties die van oorsprong ontwikkelingssamenwerking niet als kerntaak hebben, maar die naast hun kernactiviteit besloten hebben een deel van hun tijd te besteden aan ontwikkelingsprojecten. Dit zijn voornamelijk scholen, kerken, ziekenhuizen en bedrijven (Brok & Bouzoubaa, 2005:13). Deze organisaties zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

De PI's zijn te categoriseren als kleinschalige organisaties, zowel qua medewerkers als qua inkomsten. Binnen deze organisaties werkt men grotendeels met vrijwilligers, die over het algemeen 50 jaar of ouder zijn. Onderwijs, gezondheidszorg, gender en watervoorziening zijn de grootste thema's binnen het werkveld van de particuliere initiatieven. Dit verschilt niet van de domeinen waar de overheid of NGO's werkzaam zijn. Ook het geografisch werkveld onderscheidt zich niet van de overheid. Ze zijn dus op dezelfde terreinen aan het werk, maar met een meer ideologische visie en op kleinere schaal (Brok & Bouzoubaa, 2005: 17).

Hoe worden particuliere initiatieven gefinancierd?

Net als de andere kanalen zijn particuliere initiatieven ook altijd op zoek naar geld om hun projecten te kunnen realiseren. Giften en donaties van individuen zijn de belangrijkste inkomstenbron voor particuliere initiatieven. Een tweede belangrijke bron van inkomsten wordt gevormd door subsidies en fondsen van maatschappelijke overheidsorganisaties.

Naast deze twee vormen zijn collectes, sponsoring van bedrijven en acties als een benefietdiner een derde inkomstenbron (Brok & Bouzoubaa, 2005: 14).

De meeste particuliere initiatieven zijn officieel geregistreerd als wettelijke stichtingen. Een percentage van 40% van de particuliere initiatieven heeft een jaaromzet tot 20.000 euro. Een even groot deel heeft een jaaromzet tussen de 20.000 en 100.000 euro. De overige 20% heeft een jaaromzet van 100.000 euro of meer. Grootste subsidieverstrekker voor particuliere initiatieven is de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking (NCDO).

3.2 De impact van particuliere initiatieven

Wat is duurzame ontwikkeling?

In 1987 stond het begrip duurzame ontwikkeling centraal in het rapport 'Our common future' van de VN Brundtland commissie. De definitie van duurzame ontwikkeling luidt volgens dit rapport: '*Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs*'. Potter (2008) definieert duurzame ontwikkeling als ontwikkeling die tegemoet komt aan de behoeftes van nu, zonder de mogelijkheid tot het voorzien in behoeftes van later te verkleinen.

Duurzame ontwikkeling is een ambigu begrip, dat op vele vlakken van toepassing is en waar mensen verschillende betekenissen aan geven. Denk aan sociale, ecologische, economische en politieke duurzame ontwikkeling. Vanwege de breedte van het begrip is in dit onderzoek gekozen voor een afgebakende definitie van duurzame ontwikkeling. Wat in dit onderzoek wordt bedoeld met duurzame ontwikkeling is de *impact* die particuliere initiatieven leveren met hun projecten. Deze impact houdt in dat een project blijft bestaan en wordt ingebed in de lokale samenleving zodat de bevolking het project als iets eigens gaat zien. Dit slaat terug op de Brundtland definitie, want de bedoeling is dat de projecten zorgen dat het ook in de toekomst blijft bestaan en dat toekomstige generaties net zo van het project kunnen profiteren als de bevolking nu. Het is daarbij belangrijk om zowel te kijken naar de duurzaamheid van het project zelf, als naar de effecten die het heeft op de lokale samenleving.

Uit onderzoek blijkt dat van veel particuliere initiatieven niet bekend is wat de impact is. De PI's focussen vaak op de korte termijn, waardoor onduidelijk is of projecten na afronding in stand worden gehouden door de lokale partners, of dat een project afbrokkelt en de

volgende initiatiefnemers weer vanaf het nulpunt kunnen beginnen. De bredere consequenties van de steun worden onvoldoende belicht (Brok & Bouzoubaa, 2005: 55). Om dit concreet te bekijken wordt binnen dit onderzoek gebruik gemaakt van het resultaatketen model zoals ontwikkeld door het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Dit model is ontworpen voor officiële hulp en hierin wordt uitgewerkt hoe resultaten stapsgewijs een rol spelen en welke rol hulp daarin kan spelen. Het uitgangspunt daarbij is de vraag welke verbeteringen in het leven van de mensen aan de andere kant tot stand worden gebracht. In dit geval zijn dat de uitkomsten van het particuliere project.

Aan de hand van dit model kan worden beargumenteerd of de hulp wezenlijk heeft bijgedragen in het land van werkzaamheden. Het model van de resultaatketen begint bij de input, waarin staat beschreven wat de uiteindelijke doelstelling is van een project, de impact. Tussen deze twee lagen zitten nog twee lagen, output en outcome. Om de resultaatketen te verduidelijken hier een illustratie aan de hand van een voorbeeld. De **input** van een project is de constatering van een probleem, en het ontwikkelen van een projectplan om dit probleem aan te pakken. Dit is de fase die initiatiefnemers doormaken nadat ze hebben besloten iets te willen doen voor de bevolking in een land, bijvoorbeeld de constatering dat er geen school is in het dorp, of dat de watervoorzieningen slecht zijn. De **output** is vervolgens de praktische uitvoering van het plan, bijvoorbeeld het neerzetten van een schoolgebouw of het slaan van waterputten. De **outcome** is de derde fase in de keten, waarin de deelname aan het plan wordt volbracht. Dit kan dus de deelname aan kwalitatief goed onderwijs zijn, of het daadwerkelijk gebruik maken van de waterput. De laatste fase van de resultaatketen is de **impact**, waarin het project is ingebed in de lokale samenleving, zodat er opgeleide mensen van school komen met kansen op de arbeidsmarkt, of dat de watervoorzieningen in het dorp drastisch zijn verbeterd en goed worden gebruikt (Resultaten in ontwikkeling : DEK/BuZa, 2009).

De constatering is vervolgens dat de resultaten van particuliere initiatieven veelal op het niveau van de output blijven hangen, en de laatste twee fases dus niet worden voltooid. Dit komt doordat er over particuliere initiatieven weinig evaluatie en verantwoording is, en daar ook weinig geld voor beschikbaar is binnen particuliere initiatieven (Kinsbergen, 2007: 8)

Hierbij ondersteunend kan worden gekeken naar evaluatieonderzoek om duurzaamheid van projecten te waarborgen. De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie

(IOB) definieert evaluatieonderzoek in het kader van de OESO/DAC²: ‘An evaluation is an assessment, as systematic and objective as possible, of an ongoing or completed project, programme or policy, its design, implementation and results. The aim is to determine the relevance of fulfillment of objectives, developmental efficiency, effectiveness, impact and sustainability. An evaluation should provide information that is credible and useful, enabling the incorporation of lessons learned into the decision making process of both recipients and donors (IOB, 2009).’ Deze definitie verduidelijkt de bovenstaande definitie van duurzame ontwikkeling zoals in dit onderzoek gebruikt. De impact is de mate waarin de effecten van uitgevoerde activiteiten bijdragen aan de realisatie van het bredere duurzame ontwikkelingsdoel. Duurzaamheid is de mate waarin een project of programma na onttrekking van directe hulp, het exit-moment, op lange termijn blijft bestaan. Dit samen zal worden gehanteerd als duurzame ontwikkeling binnen dit onderzoek.

3.3 De relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling

Welke factoren dragen bij aan duurzame ontwikkeling?

Om de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling te beschrijven wordt gekeken naar de Verklaring van Parijs (2005). In deze verklaring, die zich richt op verbetering van hulp, zijn meetbare doelstellingen gesteld die in 2010 behaald moeten zijn. Er zijn vijf principes ontwikkeld, die zich richten op het bouwen van vertrouwen, het zakelijk met elkaar omgaan en het behalen van concrete resultaten. Door te kijken hoe ver particuliere initiatieven zijn in het ontwikkelen van deze vijf principes kan de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkelingen concreter worden gemeten. De drie kernkwaliteiten die bij voldoening aan de vijf principes worden ontwikkeld, de vertrouwensband, de zakelijke relatie en het toewerken naar concrete resultaten zijn voor particuliere initiatieven van wezenlijk belang om te realiseren.

Schematisch zien deze principes er als volgt uit:

² Afkorting voor: Organisation for Economic Corporation and Development/Development Assistance Committee

Figuur 2: uitleg principes 'Verklaring van Parijs'

Principe	Uitleg Verklaring van Parijs	Toepassing particuliere initiatieven
Ownership	Ontwikkelingslanden hun eigen ontwikkeling laten leiden om hun eigen beleid te bepalen en hun ontwikkelingsactiviteiten te coördineren	Particuliere initiatieven moeten vraaggestuurd zijn, de vraag naar hulp op bepaalde fronten moet vanuit de plaatselijke bevolking zelf komen en moet van de bevolking worden
Alignment	Donoren vooral lokale systemen laten gebruiken en partners in staat stellen om hun processen conform hun eigen planning uit te voeren	Het project wat geïnitieerd wordt moet aansluiten bij de lokale processen.
Harmonization	Donoren samen laten werken en onderlinge procedures en eisen maximaal afstemmen.	Binnen een gebied zitten vaak verschillende soorten ontwikkelingswerkers die op dezelfde vlakken werken, laat deze samenwerken om overlap te voorkomen
Managing for results	Zowel donoren als partners moeten het behalen van resultaten centraal stellen in hun planning	Zowel het particulier initiatief als de partnerorganisatie kunnen veel van elkaar leren, om zo het project in te bedden in de samenleving
Mutual accountability	Donoren en partners moeten verantwoording aan elkaar afleggen.	Er moet heen en weer verantwoord worden over de resultaten van een project,

		om de impact ervan te kunnen waarborgen.
--	--	--

Het idee hierachter is, dat wanneer wordt voldaan aan deze vijf principes, de eerder genoemde kenmerken vertrouwen, zakelijkheid en concrete resultaten beter zullen functioneren, en de impact van particuliere initiatieven zo beter gewaarborgd wordt. Wanneer dat gebeurt zal de impact van een particulier initiatief aanzienlijk vergroot worden.

3.4 Samenvatting en verwachtingen

Nu in bovenstaande paragrafen een theoretische fundatie is gelegd, kan er antwoord worden gegeven op de theoretische deelvragen die binnen dit onderzoek zijn gesteld. Daarnaast zullen de verwachtingen worden uitgesproken over het vervolg van dit onderzoek in het empirische deel.

De eerste theoretische deelvraag over de kenmerken van particuliere initiatieven wordt in paragraaf 3.1 beschreven. Hieruit blijkt dat particuliere initiatieven een snelle groeispurt hebben doorgemaakt, dus dat veel initiatieven in de afgelopen jaren zijn opgericht. Die ontwikkeling komt voort door nieuwe vormen van technologie en media, waardoor de wereld toegankelijker is geworden en doordat mensen steeds verder weg op reis gaan en daardoor directer worden geconfronteerd met armoede. Hierdoor krijgen mensen de behoefte om ‘iets’ te gaan doen. De particuliere initiatieven zijn erg versplinterd, maar over het algemeen kan worden gesteld dat het vrij kleinschalige organisaties zijn, draaiend op vrijwillige krachten, gefinancierd uit giften, donaties en subsidies en in het 50+ leeftijdssegment zitten. De verwachting is dat het slagen van een particulier initiatief dus erg afhankelijk is van individuen, en als deze wegvallen het initiatief ook stopt. Dit belemmert de continuïteit en duurzaamheid van projecten. Daarnaast, omdat een groot deel van de initiatieven zich in het 50+ leeftijdssegment bevindt, is het aannemelijk dat er binnen nu en tien jaar een hoop initiatieven worden stopgezet, omdat deze generatie dan uitdunt.

Naast het bekijken van particuliere initiatieven op individueel en organisatorisch niveau, is in hoofdstuk 2 aandacht besteed aan de rol van particuliere initiatieven in de bredere context van ontwikkelingssamenwerking. Hieruit blijkt dat het draagvlak voor particuliere initiatieven

de afgelopen jaren is verstevigd door toenemende onvrede over de bestaande hulp. Om het bereik van particuliere initiatieven te verstevigen zijn meerdere tussenorganisaties opgericht als Linkis en NCDO. De verwachting is dat particuliere initiatieven zichzelf sterker hebben ingebed in de samenleving door de ontwikkeling die ze de afgelopen jaren hebben doorgemaakt, maar dat er nog veel schort aan de totale samenwerking. Deze *samenwerking* met andere spelers in de sector is van belang om particuliere initiatieven te laten werken en een bijdrage te kunnen laten leveren aan duurzame ontwikkeling. Vanuit de theorie blijkt dat er meer aandacht moet komen voor professionaliteit en coördinatie in de versplinterde hulpsector. Particuliere initiatieven zouden een bijdrage kunnen leveren aan duurzame ontwikkeling, maar de ‘feeling’ met macro niveau en vice versa is vaak afdoende om een goede samenwerking te bewerkstelligen. Verwacht wordt dan ook dat dit in de praktijk terug zal worden gezien.

De tweede theoretische deelvraag gaat over de vraag wat duurzame ontwikkeling is. Hierbij is het model van de resultaatketen besproken en staat de definitie uit het Brundtland rapport centraal. Om aan de Brundtland definitie te voldoen en een project ook voor toekomstige generaties van waarde te laten zijn, zullen voor een project alle fases van de resultaatketen voltooid moeten zijn om een goede bijdrage te kunnen leveren aan een duurzame ontwikkeling. Door de constatering uit de literatuur dat veel particuliere initiatieven op output niveau blijven hangen is de verwachting dat er nog veel te behalen valt voor particuliere initiatieven om daadwerkelijk aan de Brundtland definitie te kunnen voldoen. Er zal dus worden gekeken naar de manier waarop particuliere initiatieven bezig zijn met het bewerkstelligen van hun impact en in hoeverre ze daarin slagen. Impact blijft een erg lastig te vatten doel voor projecten omdat het vaak niet visueel is en zo dus moeilijker te concretiseren voor een particulier initiatief.

De laatste theoretische deelvraag is gericht op de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling. De factoren die bijdragen om de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling te bewerkstelligen zijn de vertrouwensband met de partnerorganisatie, het zakelijk en professioneel handelen van het particulier initiatief en de focus op het halen van concrete doelstellingen. Deze kernkwaliteiten kunnen worden gerealiseerd als wordt voldaan aan de vijf principes uit de Verklaring van Parijs. Deze

principes zijn ownership, alignment, harmonization, managing for results en mutual accountability. Er zal dus worden gekeken hoe particuliere initiatieven met deze vijf principes omgaan, om de relatie tussen particulier initiatief en duurzame ontwikkeling te concretiseren.

In het hierop volgende hoofdstuk zullen de methoden die zijn gebruikt om een antwoord te geven op de empirische deelvragen binnen dit onderzoek centraal staan. Deze theoretische fundatie zal daarvoor als basis dienen.

In tabelvorm ziet deze theoretische fundatie er als volgt uit:

Figuur 3: theoretische fundatie

Werking particuliere initiatieven → Werking duurzame ontwikkeling ?		
Organisatiekenmerken van particuliere initiatieven	Manieren waarop particuliere initiatieven volgens de literatuur kunnen bijdragen aan een duurzame ontwikkeling	Kenmerken van duurzame ontwikkeling
- Organisatievorm	<i>Verklaring van Parijs</i>	- Brundtland definitie
- Motivatie	- Vertrouwen	- Resultaatketenmodel
- Missie/visie	- Zakelijke relatie	
- Financiering	- Focus op concrete resultaten	
Context		

Kort weergegeven zijn de verwachtingen bij deze theoretische fundatie:

- Particuliere initiatieven ontstaan vaak door onvrede over bestaande hulp, en de nieuwe reiservaringen van mensen. Ze zijn erg afhankelijk van individuen en van externe geldbronnen.

- Door de ontstane onvrede over de ontwikkelingssamenwerking zullen particuliere initiatieven draagvlak hebben in de samenleving, maar de totale samenwerking zal negatief worden beoordeeld.
- De particuliere initiatieven blijven veelal op outputniveau hangen, terwijl de impact een belangrijk aandachtspunt is.
- Als wordt voldaan aan de vijf principes uit de Verklaring van Parijs, wordt de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling verstevigd.

4. Methoden en technieken

In dit hoofdstuk wordt de overgang van de theorie naar de praktijk verantwoord. In het vorige hoofdstuk is theorie ontwikkeld die richting geeft aan het onderzoek en heeft geleid tot het formuleren van verwachtingen. In dit hoofdstuk staat de vraag centraal wat en hoe dit vervolgens onderzocht moet worden.

Om een antwoord te kunnen geven op de vraag *‘Hoe dragen particuliere initiatieven bij aan duurzame ontwikkeling, en wat zijn hierbij verbeterpunten?’* is in dit onderzoek gebruik gemaakt van bepaalde onderzoeksmethoden en technieken. Het is van belang deze keuzen te verantwoorden, omdat deze bepalend zijn voor de resultaten van dit onderzoek. In paragraaf 4.1 wordt de keuze voor kwalitatief onderzoek verantwoord. Vervolgens wordt in paragraaf 4.2 ingegaan op de methoden die zijn gebruikt en de uitwerking daarvan in de praktijk. In de derde paragraaf wordt de achtergrond van de gebruikte methoden weergegeven aan de hand van literatuur. In paragraaf 4.4 wordt de betrouwbaarheid en validiteit van dit onderzoek besproken. En tot slot wordt in de laatste paragraaf een operationalisatie van de centrale begrippen gegeven die leidt tot de basis voor de verzameling van empirische data.

4.1 Kwalitatief onderzoek

In het onderzoek staat de vraag hoe particuliere initiatieven bij kunnen dragen aan duurzame ontwikkeling centraal. Uit de literatuur is gebleken dat het voor particuliere initiatieven essentieel is dat, wanneer zij een duurzame ontwikkeling van hun project willen realiseren, ze werken aan vertrouwen in hun partners, zakelijkheid en concrete resultaten. Om te kijken hoe dat gebeurt, is gekozen voor een kwalitatief onderzoek om gegevens te verzamelen. Statistische gegevens zijn gebruikt ter ondersteuning van de theorie, maar het onderzoek baseert zich voornamelijk op de manier waarop particuliere initiatieven betekenis geven aan impact van projecten. Het probeert de verbanden tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling te begrijpen en te verklaren. Door het doen van kwalitatief onderzoek kunnen de meningen, handelingen en betekenissen van personen naar voren komen die in kwantitatief onderzoek verborgen kunnen blijven. Het onderzoek is allereerst ingekaderd door de theorie, waarna vervolgens in de empirie is gekeken hoe dit ‘kader’ opgaat in de werkelijkheid. Er wordt daarmee in het veld gezocht naar de verbanden tussen het theoretisch kader en de betekenissen in de empirie.

De theorie (hoofdstuk 3) en de oriënterende gesprekken die zijn gevoerd leren ons dat er weinig bekend is over de verantwoording van particuliere initiatieven, en dat besluiten over verantwoording en duurzaamheid vaak onnauwkeurig of niet worden genomen. Daarom zullen binnen dit onderzoek de betekenissen die particuliere initiatieven geven aan duurzame ontwikkeling centraal staan.

4.2 Methoden

Om de kwalitatieve data te vergaren is binnen dit onderzoek gebruik gemaakt van interviews. In totaal zijn voor dit onderzoek elf interviews afgenomen met betrokkenen bij particuliere initiatieven. Vervolgens zijn deze resultaten meegenomen naar een bijeenkomst over particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling. Op deze bijeenkomst werd soortgelijk onderzoek gepresenteerd en waren een aantal vrijwilligers aanwezig. Hier zijn de resultaten besproken om te kijken of ze door deze groep mensen ook zo werden gezien. De resultaten zijn daardoor extra getest.

4.2.1 Interviews en selectie respondenten

Het onderscheid van Punch in gestructureerde, semi-gestructureerde en open interviews heeft meegewogen in de keuzes die voor de interviews in dit onderzoek zijn gemaakt, en zijn van toepassing op de verschillende lagen waar de interviews zich in afspeelden. De interviews zijn in te delen in drie delen. Om meer achtergrondinformatie over het onderwerp te verkrijgen zijn er allereerst een aantal oriënterende gesprekken geweest. Dit is gedaan aan de hand van open interviews, waarin de geïnterviewde de verteller was. In de andere twee fases is gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews, waarbij aan de hand van topics het interview werd afgenomen, maar waarbij wel ruimte was voor flexibiliteit in het interview. De interviews zijn gehouden binnen verschillende lagen binnen de ontwikkelingssamenwerking. Hiervoor is gekozen omdat de context een belangrijk aandachtspunt is binnen dit onderzoek en het daarom relevant is geweest om vanuit drie verschillende lagen binnen de ontwikkelingssamenwerking naar dit onderwerp te kijken.

De elf interviews met betrokken hebben elk tussen de 45 minuten en één uur geduurd, en werden voornamelijk geleid door een vooraf opgestelde topiclijst (zij bijlage I). Deze topiclijst kwam, zoals gezegd, voort uit de theoretische operationalisatie in hoofdstuk 3. De groep waarin de resultaten zijn getest bestond uit twee onderzoekers en vijf vrijwilligers.

De eerste laag bevat drie interviews bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het gaat hier om drie personen die werkzaam zijn bij de Directie Effectiviteit en Coherentie (DEC) en die zich bezighouden met het meten van resultaten in ontwikkelingshulp. Hieronder staat schematisch weergegeven welke personen met welke functies zijn geïnterviewd.

Respondent	Functie
1	Afdelingshoofd DEC
2	Medewerker Resultaatmeting en Statistiek
3	Medewerker Resultaatmeting en Statistiek

Als tweede laag is een ondersteunende organisatie voor particuliere initiatieven bekeken. Deze organisatie biedt een platform op internet aan voor particuliere initiatieven en helpt ze op weg wanneer zij een project uit willen voeren. Bij deze organisatie zijn twee interviews gehouden, beiden met projectcoördinatoren omdat deze het dichtst bij de uitvoeringspraktijk zitten.

Respondent	Functie
4	Projectcoördinator ondersteunende organisatie particuliere initiatieven
5	Projectcoördinator ondersteunende organisatie particuliere initiatieven

In een derde laag is gekeken naar vier particuliere initiatieven. Deze keuze is enerzijds vanuit praktisch oogpunt gemaakt, omdat deze gemakkelijk te bereiken waren vanuit het netwerk van de onderzoeker. Anderzijds zijn het vier initiatieven die qua organisatiegrootte, financiële middelen, jaar van oprichting en het continent waar zij werkzaam zijn dicht bij elkaar lagen, zodat ze meer met elkaar te vergelijken zijn.

Respondent	Functie
6	Voorzitter stichting A
7	Algemeen bestuurslid stichting A
8	Projectmedewerker stichting A

9	Projectmedewerker/bestuurslid stichting B
10	Voorzitter stichting C
11	Voorzitter stichting D

4.2.2 Kanttekeningen

Bij dit onderzoek zijn enkele kanttekeningen te plaatsen die van belang zijn om te noemen. De belangrijkste kanttekening binnen dit onderzoek is dat het eenzijdig is. Dat wil zeggen dat er puur vanuit Nederlands perspectief naar de beleving van particuliere initiatieven en hun bijdrage aan duurzame ontwikkeling is gekeken. De beleving van de partners in het ‘Zuiden’ was vanwege praktische mogelijkheden en het korte tijdsbestek van dit onderzoek niet mogelijk. Een tweede kanttekening bij dit onderzoek is dat de groep van particuliere initiatieven, zoals al eerder beschreven, erg divers en groot is. Dit wil niet zeggen dat de vier initiatieven die in dit onderzoek zijn onderzocht niets zeggen over deze grote groep, maar er moet rekening mee worden gehouden dat zij geen alomvattend beeld geven van alle particuliere initiatieven.

4.2.3 Analyse empirische data

De resultaten die voortkwamen uit dit onderzoek zijn geanalyseerd aan de hand van de eerder genoemde empirische deelvragen. Zoals in paragraaf 3.5 beschreven, is daarbij gebruik gemaakt van de theoretische fundatie uit hoofdstuk drie. Dit is gedaan om zo een overzicht te krijgen in de data die tijdens de interviews aan de orde zijn gekomen. In deze data is vervolgens gezocht naar antwoorden die leiden tot de beantwoording van deze deelvragen.

De praktische uitwerking hiervan is dat gekozen is voor het kwalitatieve analyseprogramma MAXQDA om de resultaten die voortkwamen uit de interviews te analyseren en te presenteren als bevindingen. Allereerst zijn de interviews uitgewerkt tot letterlijke transcripten, om zo geen informatie te verliezen en om verkeerde interpretaties te voorkomen. Deze transcripten zijn vervolgens in het programma MAXQDA ingevoerd. In dit programma zijn vervolgens aan de hand van de codeboom met topics (zie bijlage I) de uitspraken uit de interviews verwerkt. Deze topics kwamen voort uit de hieronder gepresenteerde operationalisatie. De data zijn eerst in ‘ruime’ zin gecodeerd, wat inhoudt dat

ze op basis van de theorie in hoofdstuk drie zijn onderverdeeld in algemene categorieën. Na deze eerste deling zijn de topics uitgesplitst om zo een verfijnder beeld te krijgen van de vergaarde data. De data zijn vervolgens per de verschillende lagen binnen dit onderzoek bekeken, waarbij is gezocht naar patronen in de antwoorden van de verschillende betrokkenen (Yin, 2009). Dit houdt in dat de interviews bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de ondersteunende organisatie en de verschillende stichtingen, apart zijn bekeken, om de verschillende lagen met elkaar te kunnen vergelijken.

4.3 Achtergrond methoden en casusselectie

De onderzoeksmethode die binnen dit onderzoek is gebruikt is voor een deel te herleiden naar de *Case Study Method* van Yin (2009). Hoewel Yin in zijn boek binnen een case-study vooral stuurt op het belichten van meerdere facetten van één casus, kunnen hier toch aspecten van worden afgeleid. Dit is te zien in de verschillende lagen waarop het onderzoek is uitgevoerd, om zo een holistisch antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag binnen dit onderzoek. De keuze voor de respondenten binnen dit onderzoek geven dus voor een groot deel de analytische generaliseerbaarheid weer van dit onderzoek. Dit houdt in dat antwoorden en theorieën uit eerdere gesprekken worden meegenomen naar volgende gesprekken om ze daar te testen (Yin, 2009: 43-45). In tegenstelling tot de richtlijnen van Yin voor Case Study Research is er binnen dit onderzoek geen gebruik gemaakt van documentenanalyse en observaties om de informatie uit de interviews te verstevigen. Wel is er gebruik gemaakt van de eerder genoemde ‘check’ groep, waardoor de resultaten zijn getest. Daarom is er ook gekozen om niet alleen vanuit de particuliere initiatieven zelf tegen deze vraag aan te kijken, maar ook vanuit de ondersteunende posities. Zo ontstaat een groter totaalbeeld van de verschillende gezichtspunten binnen deze vraagstelling. Andere redenen voor deze keuzes zijn voornamelijk op praktische aard gebaseerd.

Binnen de methoden van dit onderzoek spelen ook twee belangrijke kanttekeningen een rol. Allereerst ligt bij de keuze voor kwalitatieve data verzameling, met daarin een focus op case-study research altijd het gevaar van subjectiviteit op de loer. Ook door de keuze voor respondenten vanuit verschillende gezichtspunten, kan het lastig zijn om de gewonnen informatie vergelijkbaar te maken. Dit houdt voor de datarapportage in dat in de keuzes in het empirische deel van dit onderzoek duidelijk zal worden aangegeven om welke

gezichtspunten het gaat. Door de checkgroep die gehouden is na alle eerdere interviews is het gevaar voor deze subjectiviteit verminderd. Hierin is de verzamelde data uit de eerdere interviews geverifieerd.

Aan de keerzijde hiervan valt te pleiten voor de stevige basis die ten grondslag ligt aan dit onderzoek. De in paragraaf 4.5 beschreven operationalisatie, die een basis legt voor de topics in de interviews zorgt voor een eenduidige richting waarin de interviews zijn afgenomen. Daarnaast zorgt juist de diversiteit in de verschillende interviews ervoor dat de uitkomsten op verschillende lagen kunnen worden getoetst.

Als laatste is gebruik gemaakt van een focusgroep bestaande uit twee mede studentonderzoekers, waarbij de keuzen die wij maakten besproken werden en we elkaar door middel van peer review voorzagen van feedback op de verschillende delen van dit onderzoek. Door deze methode in te zetten, is er veel gereflecteerd op de gebruikte methoden, die hebben geleid tot een versterking van dit onderzoek.

4.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Met de validiteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek is op voorhand rekening mee gehouden bij de keuzen binnen het onderzoek voor respondenten en casusselectie.

Betrouwbaarheid in onderzoek betekent dat binnen een onderzoek geen plaats is voor *toevallige* fouten. Om dit te voorkomen moet op er een zekere nauwkeurigheid en continuïteit in het onderzoek zitten. (van Thiel, 2007). Deze nauwkeurigheid is in dit onderzoek bewerkstelligd door consequent data te verzamelen aan de hand van dezelfde topiclijst. Daarnaast zijn de respondenten vanuit een brede inzetbaarheid gekozen (zie paragraaf 4.2.1).

Naast het terugdringen van de ruimte voor toevallige fouten, zijn binnen dit onderzoek ook de *systematische* fouten tegengegaan. Dit is de validiteit die het onderzoek waarborgt.

Bij de validiteit wordt afgewogen of daadwerkelijk is gemeten wat de onderzoeker te weten wil komen en of daar ook geldige uitspraken over te doen zijn. Om dit te reduceren is het in mijn opinie van belang om een soort triangulatie toe te passen. Dit is het verzamelen en/of verwerken van informatie op meer dan één manier, bijvoorbeeld door het gebruik van meerdere operationalisaties, databronnen, onderzoekers en methoden (van Thiel, 2007: 105).

In dit onderzoek is dat gebeurd aan de hand van de diversiteit aan respondenten, die van verschillende lagen in de ontwikkelingssector afkomstig zijn, en aan de hand van een stevige theoretische fundatie.

Echter, de meeste problemen ten aanzien van de generaliseerbaarheid van dit onderzoek ontstaat door de geringe onderzoekseenheden, middelen en tijd die beschikbaar is. Het gaat er hier niet om of dit onderzoek op grote schaal toepasbaar is, maar of gemeten is wat de onderzoeker wilde weten aan de hand van de respondenten (Yin, 2009). Zoals eerder beschreven draait het hier om de kwaliteit van de respondenten, en niet om de kwantiteit van de respondenten (hoeveelheid). Zo is er bij de keuze stilgestaan of deze groep respondenten toch representatief kan zijn voor de groep die ze representeren. Dit is voor dit onderzoek erg moeilijk geweest, omdat het om een zeer grote en diverse groep gaat. Hoewel de onderzochte initiatieven op een aantal kenmerken met elkaar overeenkomen, zit er ook verschil in. Zo zit er verschil in leeftijd van de respondenten, of dat ze in één specifiek gebied werken of juist op één specifiek thema. Deze nuance in verschillen en overeenkomsten van de initiatieven heeft meegewogen in de keuze voor representatieve onderzoekseenheden.

4.5 Operationalisatie

In de operationalisatie zijn de kernbegrippen die centraal staan binnen dit onderzoek uitgesplitst in topics, die vervolgens zijn gebruikt als leidraad voor de kwalitatieve dataverwerking. De twee kernonderdelen binnen dit onderzoek, particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling, zijn aan de hand van de wetenschappelijke literatuur uit hoofdstuk 2 uitgewerkt tot concrete topics die in deze paragraaf worden toegelicht.

Figuur 4: operationalisatie

Kernbegrip	Topic	Subtopic	Operationalisatie
<i>Particuliere initiatieven</i>	Organisatiekenmerken	Financiering	Vanuit welke middelen wordt gefinancierd: donateurs, giften of subsidies
		Missie/visie	Wat wil men bereiken met het particuliere initiatief? Wil men

			kennisoverdracht bewerkstelligen, financiële hulp bieden, de wereld verbeteren (ideologisch) of effectiever hulp bieden dan er is.
		Motivatie	Waarom is het particuliere initiatief ontstaan. Onvrede over bestaande hulp, reizen naar ontwikkelingslanden, technologische voortuitgangen
		Medewerkers	Hier is gekeken naar de samenstelling van de organisatie. Gekeken is of iedereen vrijwillig werkt of dat er ook betaalde medewerkers zijn, wat de gemiddelde leeftijd is, of de initiatiefnemers al ervaring binnen de sector hebben en hoe de organisatie is gegroeid sinds zijn ontstaan.
	Context	Kritiek	Gekeken is naar de ontwikkeling van het particuliere initiatieven in het maatschappelijk debat, hoe de opinies nu gevormd zijn.
		Bereik	Hoe zien particuliere initiatieven zichzelf in het veld van de ontwikkelingssamenwerking. Hoe ver denken zij te kunnen reiken, en op welk niveau ze denken bij te dragen aan

			duurzame ontwikkeling.
		Maatschappelijk middenveld	Hier is gevraagd naar de invloed die het maatschappelijk middenveld heeft in het partnerland, en hoe je zoekt naar een stevige partnerorganisatie.
		Gat micro/macro	Hier is gekeken naar het verloop de samenwerking tussen particuliere initiatieven en NGO's en ambassades
<i>Duurzame ontwikkeling</i>	Partnerorganisatie	Rol initiatiefnemer	Hoe plaatsen initiatiefnemers zich in de context, zijn ze kartrekker, vooraanstaand boegbeeld, of opereren ze op de achtergrond?
		Kennis lokale cultuur	Hier werd gevraagd naar de tijd die wordt geïnvesteerd om het partnerland en de plaatselijke bevolking te leren kennen.
		Overdracht project	De belangrijkste vraag hier was: Hoe je zorg je ervoor dat jouw project uiteindelijk door de plaatselijke bevolking als hun project wordt gezien?
		Contactonder houd	Binnen dit onderdeel is gekeken naar de manieren waarop contact met de partners wordt onderhouden als de initiatiefnemer zelf niet aanwezig is in het gebied.

		Vertrouwen en verantwoordelijkheid	Hoe gaan particuliere initiatieven om met hun partnerorganisatie, geven ze veel verantwoordelijkheid uit handen? Zo ja, welke redenen zijn er voor vertrouwen en hoe wordt dat bewerkstelligd?
	Verklaring van Parijs	Effectiviteits criteria	Hierbij is gekeken hoe particuliere initiatieven de vertrouwensband versterken, zakelijk optreden en werken aan concrete resultaten om zo de basis voor de impact van hun project vast te leggen.
	Resultaatketen		Hierbij is gekeken hoe particuliere initiatieven de verschillende fasen van de resultaatketen doorlopen en waar ze op blijven steken.

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het empirische deel van dit onderzoek worden beschreven en geanalyseerd. Door dit te doen wordt er antwoord gegeven op de eerder gestelde empirische deelvragen. De resultaten in een kort stuk tekst worden samengevat waarna ze worden verduidelijkt aan de hand van quotes uit de verschillende interviews. De resultaten zijn per verschillende laag zoals beschreven in paragraaf 4.2.1 uitgewerkt. In paragraaf 5.1 worden de organisatiekenmerken en de context van particuliere initiatieven beschreven naar de uitkomsten van de interviews. Vervolgens worden in paragraaf 5.2.1 de kenmerken van duurzame ontwikkeling, zoals voortgekomen uit de interviews beschreven. Vervolgens in 5.2.2 worden ideeën van respondenten over verbeterpunten van de impact van particuliere initiatieven beschreven. Daarna zal in paragraaf 5.2.3 beschreven worden ingegaan op welke manier particuliere initiatieven bijdragen aan duurzame ontwikkeling. In paragraaf 5.3 zullen vervolgens enkele resultaten uit de checkgroep worden gegeven en tot slot zullen in de laatste paragraaf de antwoorden op de verschillende deelvragen samenvattend worden weergegeven.

5.1 Organisatiekenmerken en context

5.1.1 Organisatiekenmerken van particuliere initiatieven

5.1.1.1 Eerste laag interviews

Uit de interviews blijkt dat de respondenten bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken het idee hebben dat particuliere initiatieven voornamelijk uit onvrede over bestaande hulp ontstaan. Daarnaast ontstaan ze doordat mensen steeds vaker in contact komen met armoede. Hierdoor ontstaat een soort nieuwe burgersolidariteit en willen deze betrokken burgers helpen. De medewerkers zijn over het algemeen niet negatief over particuliere initiatieven, maar stellen kritische vragen zodra het onderwerp duurzaamheid wordt aangesneden. Ze beseffen echter dat deze kritiek niet veel kan uithalen, omdat het *particulier* is. De respondenten hebben het idee dat veel particuliere initiatieven in beginsel opnieuw het wiel uit gaan vinden, omdat er weinig middelen zijn waar ze informatie uit kunnen putten. Doordat het schort aan de continuïteit en coördinatie, brengt dat soms ook de professionaliteit van de hulp in gevaar.

Box 1: citaten interviews Ministerie van Buitenlandse Zaken

“Mensen zien, reizen naar ontwikkelingslanden, worden geraakt, worden geraakt door schooltjes enzo waar ze langskomen. Ontmoeten daar kinderen, dansende mensen, en die willen wat doen. Nou, dat is niet onbegrijpelijk. Dat heeft een behoorlijke vlucht genomen in Nederland.”

(Respondent 1)

“Deze zijn in beginsel niet slecht, maar omdat ze zo klein zijn is de hulp vaak niet erg professioneel en niet goed gecoördineerd.”

(Respondent 2)

“Er is geen uniforme database waar nieuwe initiatieven hulp uit kunnen putten. Doordat die informatie mist, vindt vaak elk particulier initiatief opnieuw het wiel uit.”

(Respondent 3)

“Maar in Nederland werkt het natuurlijk niet zo dat de overheid tegen jou kan zeggen, hee dat mag niet zo. Het is particulier. Ik bedoel, wat mensen in hun vrije tijd doen voor de voetbalclub heb je als ministerie natuurlijk ook geen invloed op, dat is ook particulier.”

(Respondent 1)

Wat er volgens hen mist bij de particuliere initiatieven is dat ze hun initiatief vaak niet opschalen in de lokale samenleving, zodat het project daar als onderdeel van de maatschappij wordt gezien. Een ander minpunt is dat de particuliere initiatieven erg individu afhankelijk zijn, wat een gevaar kan zijn voor de continuïteit. Als het individu het niet meer interessant vindt, komt te overlijden of geen tijd meer heeft, dan houdt het initiatief ook op met bestaan.

Box 2: citaten interviews Ministerie van Buitenlandse Zaken

“Bijvoorbeeld een KLMcrew die jarenlang richting hetzelfde gebied vliegt, en daar uiteindelijk wat opzet, maar die vervolgens een andere route gaan vliegen, en zo dus het initiatief verloren laten gaan. Wat gebeurt er dan?”

(Respondent 3)

“Dat wanneer je kleinschalig begint, je jouw project moet inbedden in de lokale samenleving. Dit opschalen lukt niet of nauwelijks of wordt vaak vergeten. Zo krijg je geen duurzame projecten, als de samenleving het niet als haar eigen onderdeel leert te zien. De initiatieven blijven daardoor op projectniveau en verdwijnen dan zodra het project af is.”

(Respondent 2)

5.1.1.2 Tweede laag interviews

Uit de interviews met de projectcoördinatoren van de ondersteunende organisatie blijkt dat het volgens hen het belangrijkste is om mensen met elkaar in contact te brengen en te laten praten. De crux in particuliere initiatieven ligt volgens hen tussen de ideologie waarin een particulier initiatief ontstaat, en de professionaliteit die de ontwikkelingssamenwerking vraagt. Volgens hen is iedereen op een bepaald gebied expert, en door mensen in contact te brengen wordt die professionaliteit zo vanzelf bewerkstelligd. Bijvoorbeeld door het geven van workshops.

Box 3: citaten interviews ondersteunende organisatie

“Kijk een particulier initiatief is meestal ontstaat uit een vorm van idealisme, uit een idee van nou eh... we hebben hier nu vrijwilligerswerk gedaan in eh... Kenia en eh... mmm... er zijn zoveel mogelijkheden we gaan gewoon zelf een stichting oprichten en aan de slag. En ehm, dat... die motivatie is natuurlijk heel goed. Tegelijkertijd kan je ook zeggen van ja het zijn geen professionals, in de zin dat zij alle ervaringen die de grote organisaties doorgemaakt hebben.”

(Respondent 4)

“In principe is iedereen expert op een bepaald gebied, dus we willen eigenlijk iedereen uitnodigen om mee te gaan kijken en zelf te bepalen welk project zij interessant vinden. Dus eh... eigenlijk geven we de tools eh... in handen van de mensen die de projecten gaan uitvoeren om hun eigen levensomstandigheden te verbeteren.”

(Respondent 5)

De coördinatoren zien grote verschillen tussen de initiatieven die bij hen langskomen. Zij zien vooral verschil in organisaties met jongeren of met ouderen. Oudere mensen hebben

vaak het idee dat ze daar moeten helpen als kartrekker, terwijl jongeren veel meer het meewerkende idee hebben, waarbij de bevolking zichzelf helpt. Ook is het voor ouderen misschien soms lastiger om met de nieuwe technologische vooruitgangen mee te gaan, en kunnen daarom meer moeite ondervinden in bijvoorbeeld het bouwen van een website.

Vervolg box 3

“Ik denk dat vooral de wat oudere garde nog eh... vaak ehm... echt het idee heeft mensen te moeten helpen, opzich een goede gedachte, maar... als ze dan bij ons komen dan helpen wij ze een beetje een andere richting op.”

(Respondent 5)

5.1.1.3 Derde laag interviews

Uit de interviews blijkt dat de particuliere initiatieven in hun missie/visie de aandacht leggen op kennisoverdracht, duurzaamheid, terwijl in de uitvoering van hun projecten dit pas iets is waar naarmate de organisatie groeit beter over na wordt gedacht.

Box 4: citaten interviews particuliere initiatieven; missie/visie

“Bestrijden van armoede door kennisoverdracht, dat is het motto van onze stichting ja.”

(Respondent 9)

“Uhm... ja op een duurzame manier bijdragen aan eh, het welzijn van de bevolking in Kameroen. En dan vooral gericht op eh, op gezondheid en op onderwijs.”

(Respondent 7)

“En op een gegeven moment dat je ook om je heen kijkt in Nederland en Kameroen en dat je ziet dat er toch redelijk amateuristisch bezig waren, we zetten een gebouwtje neer en that's it. Nou dat ligt dus nu genuaneerder, oke we gaan nog steeds bouwen maar daarnaast zorgen we ook dat het traject begeleid wordt, dat we advies geven aan het personeel, dat er eh... dat eh.. het gebouw wordt ingebed in de lokale bevolking.”

(Respondent 6)

Uit de interviews met de particuliere initiatieven blijkt dat zij allemaal een aantal financiële middelen tot hun beschikking hebben om hun projecten uit te voeren. Ook in stichtingen

die gericht zijn op kennisoverdracht is het genereren van financiële middelen vaak toch nodig. De middelen worden voornamelijk verkregen uit donateurs, subsidieverstrekingen en fondsenwerving. Een enkele stichting organiseert benefietdiners of is te vinden op kleinere festivals om te collecteren.

Box 5: citaten interviews particuliere initiatieven; financiering

“Er lopen nu vier subsidieaanvragen voor in totaal 110.000 euro. Daarnaast heb je gewoon dingen die, die, wat grote donaties, en er wordt gecollecteerd. En we staan op festivals, krijgen soms benefietconcerten... We hebben een X bedrag aan eigen fondsenwerving op straat, en daar zijn we nu mee gestopt, maar er komt dus wel een X bedrag per maand van onze vaste donateurs daarvan binnen. 7, 8 duizend euro per maand wat er binnenkomt.”

(Respondent 6)

“Uh, nou we hebben eh... ik heb vorig jaar voor dat drinkwaterproject in Mandia zegmaar, dat is zegmaar dat eerste drinkwaterproject door wat fondsen. En verder particuliere donateurs, dat is het eigenlijk.”

(Respondent 9)

De initiatieven zijn ontstaan door onvrede over bestaande hulp, zij deden bijvoorbeeld fondsenwerving op straat en zagen waar dat geld heen ging voordat het terecht kwam waar het moest komen. Anderen werkten al in de ontwikkelingssamenwerking en wilde iets kleinschaligs, persoonlijks.

Box 6: citaten interviews particuliere initiatieven; motivatie

“Dus dat... ik denk aan de ene kant vind ik dat zelf heel leuk, dat je doordat je zo kleinschalig bent, zelf veel persoonlijker contact hebt op de een of andere manier.”

(Respondent 9)

“Ik wordt enthousiast van de groep mensen waarmee ik werk, dat die jongeren in de spotlight worden gezet, zo'n toffe ervaring dat je bij zero begint en dat je een vette voorstelling neerzet.”

(Respondent 11)

“En zij vonden van ja dat geld wordt verspild en hadden allemaal zo iets van, nouja waarom gaan we niet gewoon zelf iets doen. Dat kunnen we zelf toch wel allemaal beter eigenlijk.”

(Respondent 6)

Van alle particuliere initiatieven hebben erg weinig vrijwilligers al eerdere ervaring in de ontwikkelingssamenwerking, waardoor ze vaak aangeven er later achter te komen waar ze aan zijn begonnen. Een waterproject lijkt bijvoorbeeld simpel, maar is in de praktijk toch complexer dan gedacht. Doordat ze minder verstand van zaken hebben bij het opzetten van een eerste project, is het lastig om deze te laten slagen.

Box 7: citaten interviews particuliere initiatieven; werkervaring sector

“Wat ik zelf zie... ik denk soms ook wel eens als ik onze stichting met de kennis van nu zelf opnieuw op had moeten richten, dat ik me misschien beter had moeten verdiepen in wat er is, en maar gewoon bij iets aan had moeten sluiten.”

(Respondent 6)

“Ehm, ik heb heel lang bij Oxfam Novib gewerkt, ook twee jaar bij Linkis, en ehm... ik was eerlijk gezegd ook nooit echt fan van particuliere initiatieven, ik vind wel heel vaak dat mensen zonder kennis... nouja... ze denken wat goeds te gaan doen voor de wereld, terwijl ze helemaal niet precies weten wat ze daarmee aanrichten. Voor mij is ontwikkelingssamenwerking toch gewoon een vak, vind dat daar soms te licht over gedacht wordt eigenlijk...”

(Respondent 9)

“Ik heb 1,5 jaar in dat gebied in Zambia gewerkt voordat ik daar zelf iets op ging zetten. “

(Respondent 10)

Naarmate de organisatie groeit, worden projecten als een school neerzetten of een waterput aanleggen lerenderwijs meer als middel gezien in plaats van een doel. Het merendeel van de stichtingen focust zich op één specifiek gebied, een enkeling op meerdere gebieden, maar die richten zich dan meer op één specifieke activiteit. De stichtingen geven aan bereid zijn om te leren van hun fouten en daar ook in te investeren. Zo wordt er geïnvesteerd in het opzetten van een netwerk, volgen sommigen workshops, werken ze aan capaciteitsontwikkeling en

investeren ze in kennis om ook na te kunnen denken over lange termijn effecten van projecten.

Box 8: citaten interviews particuliere initiatieven; organisatiegroei

“Ik denk dat we toch redelijk, nouja als een stelletje beginnelingen zijn begonnen toen ook. En eh, ons er redelijk op verkeken hebben op op ontwikkelingssamenwerking. Weet ik wel zeker. Niemand van ons was ooit in Afrika geweest maar iemand kende dan weer iemand die daarheen ging en die zou dat dan gaan doen. Nouja wij proberen, maar daar hadden we natuurlijk helemaal niks mee.”

(Respondent 6)

“Ja ik schrok daar echt van, toen ik bijvoorbeeld zag hoe complex dat waterproject werd. Dat je eerst dacht van nou even een gat in de grond boren en dan komt er water uit, en het is allemaal veel ingewikkelder geworden.... ook best wel technisch, met grondlagen en weet ik het.”

(Respondent 7)

5.1.2 De context van particuliere initiatieven

De plaats van particuliere initiatieven in de brede context van ontwikkelingssamenwerking is van belang voor het verduurzamen van projecten. Daarom is ook hiernaar gevraagd tijdens de interviews. Uit de interviews blijkt dat er behoefte is aan een verbetering van de coördinatie en professionaliteit van de hulp. Er bestaat zoveel kennis binnen alle particuliere initiatieven, NGO's en overheden, dat het volgens de respondenten ronduit opmerkelijk is dat daar weinig coördinatie in zit.

Een extra organisatie hiervoor op te richten is volgens het merendeel van de respondenten niet wenselijk. Ook de felle kritiek die de afgelopen maanden naar buiten wordt gebracht is volgens de respondenten vaak te negatief en er wordt niet altijd even eerlijk over bericht. Daarnaast blijkt uit de interviews met de respondenten dat particuliere initiatieven en overheden vaak moeizaam of niet samenwerken, wat de effectiviteit van de hulp volgens hen afzwakt. Er ontstaat zo een gat tussen micro en macro niveau, waardoor enerzijds de feeling met de praktijk weg is, en anderzijds het moeilijk is om een project in te bedden in de lokale samenleving.

Box 9: citaten interviews context

“Op macro niveau zitten de ambassades, overheden, tegenover de particuliere initiatieven en NGO’s aan de andere kant. De particuliere initiatieven en NGO’s zijn enerzijds voor de ambassades en overheden nodig om feeling te houden met de praktijk, maar andersom hebben pi’s en NGO’s overheden en ambassades nodig voor de coördinatie van de hulp die ze geven.”

(Respondent 2)

“Maar we moeten wel omdat het onderdeel is van onze relaties met die landen, dat we het goed moeten volgen en toch moeten proberen daar meer over te weten en in kaart te brengen. Ook als mensen op ambassades komen en vragen hebben te kunnen adviseren.”

(Respondent 1)

“Dus wat je in mijn ogen aan het doen bent, is het falen van de overheid dus aan het oplossen. Daar kun je best oke mee zijn, maar ik ben niet oke met het feit dat het ontwikkelings*samenwerking* heet dan.”

(Respondent 8)

“De grotere donoren zijn gewoon minder geïnteresseerd, of kunnen minder betekenen in die hele kleine gebieden. Er valt wel nog heel wat te bereiken voor alle partijen want nu ontbreekt eigenlijk de structuur om het goed te laten werken.”

(Respondent 10)

Eh, ja ik geloof wel dat, of nouja ik geloof, in die landen zelf zie ik soms operationeel, niet veel, samenwerken met NGO’s enzo, maar de overheden werken ook samen. Maar tussen macro en micro is weinig samenwerken.”

(Respondent 7)

5.2 Duurzame ontwikkeling

5.2.1 Partnerorganisatie

5.2.1.1 Eerste laag interviews

Wat blijkt uit de interviews, is dat investeren in de partnerorganisatie heel veel eist. Vertrouwen ligt niet zomaar voor je klaar, en de lokale bevolking heeft vaak zijn urgentie ergens anders liggen dan jij als initiatiefnemer. Je moet daarom volgens hen veel investeren om kennis van de lokale samenleving te verkrijgen, zoals ambassades ook doen. Ook is het volgens hen lastig om concrete handvatten te geven om het contact met partnerorganisaties stevig in te kleden. Jaloezie van de plaatselijke bevolking, de situatie achter de façade en oneerlijkheid zijn belangrijke ingrediënten die meewerken aan het falen van integriteit en een goede vertrouwensband met de partners aan de andere kant.

Box 10: citaten interviews eerste laag; partnerorganisatie

“Want... en dat is ook waar de WRR het over heeft en waar ikzelf al jaren hier intern op hamer, je moet heel goed inzicht hebben in de samenleving op locatie. Of dat nou een dorpje is, of een district of het hele land. Wie trekt er nou echt aan de touwtjes?”

(Respondent 1)

“Dit opschalen lukt niet of nauwelijks of wordt vaak vergeten. Zo krijg je geen duurzame projecten, als de samenleving het niet als haar eigen onderdeel leert te zien. De initiatieven blijven daardoor op projectniveau en verdwijnen dan zodra het project af is.”

(Respondent 2)

“Uhm, en dan kom je op punten uit van zo’n contactpersoon aan de andere kant, mensen zullen volledig integer zijn enzo, maar die staat onder enorme druk om geld ook aan andere dingen uit te geven. Dus ja, hoeveel zicht hebben die hele individuele activiteiten op de mensen in de ontwikkelingslanden met wie ze zaken doen en hoe dat geld dan precies terechtkomt.”

(Respondent 1)

5.2.1.2 Tweede laag interviews

Uit deze interviews is gebleken dat voornamelijk investeren in de kennis van de lokale culturen een pre is om je project van de grond te krijgen. Het contact moet goed zijn, en

alles moet geregeld zijn voordat je daadwerkelijk aan de slag kunt. Er hangt dus een groot belang aan je input. Wat zij als ondersteunende organisatie hierin doen is kritische vragen stellen aan de particuliere initiatieven als ze binnenkomen met een nieuw project, en ze begeleiden met het beantwoorden van deze vragen gedurende het project. Bijvoorbeeld door beeldmateriaal te vragen, zodat resultaten kunnen worden laten zien. Daarnaast is het volgens hen belangrijk om vraaggestuurd te werken. Dit zorgt ervoor dat je, aan de hand van de juiste vrijwilligers, echt te horen krijgt wat de bevolking zelf wil en waar zij prioriteit aan geeft. Maar, ook dit blijft een lastig punt, want je moet wel op de juiste manier met die vraaggestuurdheid bezig zijn en het is vooral belangrijk te kijken naar het verloop van het totale proces.

Box 11: citaten interviews tweede laag; partnerorganisatie

“Ja nou ze moeten sowieso vertellen in hun weblog wat er is gebeurd met geld wat we hebben ingezameld, en daarbij kunnen ze ook foto’s en filmpjes toevoegen eh... om echt dat resultaat inzichtelijk te maken en voor hen is het ook interessant om dat zo goed mogelijk te doen.”

(Respondent 5)

R4: “Ja, dat aspect van die vraaggestuurdheid vind ik ook wel heel ingewikkeld, omdat als jij in een zegmaar, een redelijk primitieve omgeving woont, ik heb dat ook wel een keer aan een school in Ghana gevraagd, wat willen jullie nou. En dan zeiden ze, nou geld. En, ja heel logisch, maar niet altijd wat werkt.”

R5: “Ja dat proces van vraaggestuurd werken en goed contact daar duurt gewoon het langst en is het allerbelangrijkst.”

Volgens hen is het met elkaar in contact blijven brengen van particuliere initiatieven een wezenlijke bijdrage aan het ontwikkelen van duurzame projecten, omdat er zo kennisvalorisatie wordt bewerkstelligd.

Box 12: vervolg box 11

“Ja ik denk dat dat een kwestie is van mensen met elkaar in contact brengen, en laten zien van kijk deze doet dit, jij doet dat, en jullie zouden misschien samen die vrachtwagen kunnen

delen ofzo iets. Ja, dus ja ook bij een nieuw project dat online gezet wordt, ja er zijn in India nog 10 andere 1 procent projecten eigenlijk actief, dus kijk is of je eh... met hun contact kan opnemen en eh... misschien dat jullie wel kunnen samenwerken?”

(Respondent 4)

“Ja, en ja ook het platform zelf biedt de mogelijkheid om zelf een kijkje te nemen in de keuken van andere particuliere initiatieven, en ze kunnen bijvoorbeeld misschien zijn ze allebei bezig met het opzetten van een schooltje of allebei met de bouw van toiletten, en dan kunnen ze ook met elkaar contact opnemen en informatie uitwisselen.”

(Respondent 5)

5.2.1.3 Derde laag interviews

Uit de interviews blijkt dat investeren in de lokale cultuur als erg belangrijk punt wordt gezien voor het slagen van een project, anders kun je nergens op bouwen. Cultuurverschillen zijn erg belangrijk om te leren begrijpen hoe jij je project uit kunt voeren. Daarom is de voorbereidingsfase volgens de respondenten ook erg belangrijk, omdat daarin de basis wordt gelegd voor de band met de lokale partners en het kennismaken met en investeren in de lokale context.

Box 13: citaten interviews derde laag; partnerorganisatie: lokale cultuur

“Nou er wordt heel veel tijd en aandacht besteed aan de voorbereiding. Dus dat is ja, ja echt letterlijk die eerste vrijwilligers die erheen gingen letterlijk heel veel sessies onder de boom gedaan. Wat willen jullie nou eigenlijk echt?”

(Respondent 9)

“Ja, en wat goed is, ik denk dat het heel belangrijk is om te begrijpen wat die lokale cultuur en context is zeg maar, alleen al het ervaren dat afspraak lang niet altijd afspraak is en noem maar op. Of hoe snel veranderingen gaan.”

(Respondent 8)

De rol van de initiatiefnemer begint vaak als kartrekker. Jij komt daar als blanke en jij komt volgens de lokale bevolking hulp bieden, hoe dan ook. Vanuit deze rol vinden de

initiatiefnemers het vaak lastig om om te schakelen naar een ondersteunende rol, die volgens hen veel wenselijker is. Dit zijn wel belangrijke vraagstukken waar binnen de organisatie goed over wordt nagedacht, maar waar ook hier concrete ideeën wegblijven. Wat de meeste initiatieven voor ogen hebben is door vraaggestuurd werken en kennisoverdracht de lokale bevolking zichzelf laten ontwikkelen.

Box 14: citaten interviews derde laag; partnerorganisatie: rol initiatiefnemer

“Ja dan begint die man te prediken van ja zij komen ons water geven, en en alleen maar van ze komen het brengen, halleluja wow wow wow, waarbij je dus erg zag, de rol die je daar aanneemt wordt heel erg kartrek achtig.”

(Respondent 8)

“En dat vind ik gewoon wel heel belangrijk. Dat mensen een antwoord hebben op je vragen, zodat je echt een eerlijke vraaggestuurdheid krijgt. Ze moeten kunnen onderbouwen wat ze echt willen. Het verhaal moet gewoon wel kloppen.”

(Respondent 9)

“Kijk hij was daar al mee bezig, maar doordat wij met hem zijn gaan samenwerken, eh... gaan er kinderen gewoon weer naar school. Bijvoorbeeld een jongen die soldaat wilde worden, en die dan door ons project weer is toegelaten tot de basistraining, doordat ie van de straat is gehaald.”

(Respondent 11)

Contact onderhouden met de partner en investeren in de vertrouwensband met de partner, blijkt erg belangrijk om de partner uiteindelijk meer verantwoordelijkheid over het project te geven, en het in de handen van de bevolking daar te leggen. De particuliere initiatieven geven aan om de vraag ook terug te leggen bij de bevolking zelf. Wat kunnen zij zelf doen? Zo is in twee initiatieven sprake van een school die door de ouders zelf wordt gebouwd en een waterproject waarbij de lokale bevolking de materialen levert om het project te doen.

De initiatieven geven aan dat door veel tijd en energie te stoppen in de band met je partner, je je kritischer op kan stellen. Als dat gaat rollen, kunnen er zelfs uit het ene project nieuwe

projecten voortkomen, geïnitieerd door de partner zelf, als een ‘chain of events’, waardoor de initiatiefnemers overtuigd zijn dat dat kan leiden tot zelfvoorziening.

Box 15: citaten interviews derde laag; partnerorganisatie: contact, vertrouwen en verantwoordelijkheid

“Niet het hele dorp, maar een aantal mensen uit het dorp die maken gewoon zelf die waterfilters. Onze partner organisatie maakt de mal, en zelfs dat doet ie nog samen met timmermannen uit het dorp.”

(Respondent 9)

“Dat je op een gegeven ziet dat je daar een project kan realiseren, en dat er uit een waterproject, weer een schoolproject stimuleert, en dat je op die manier al die projecten op elkaar kan laten sluiten.”

(Respondent 6)

“Dus ook bij de inauguratie van die school zijn dan superveel ouders aanwezig. En alle belangrijke mensen komen een kijkje nemen, de hoofd van de inspectie van onderwijs, de baas vanuit de overheid in die provincie, andere schooldirecteuren, en wat je dan krijgt, is dat mensen het in de gaten gaan houden.”

(Respondent 8)

5.2.2 Resultaatketen model

5.2.2.1 Eerste laag interviews

Uit de interviews blijkt volgens de respondenten dat de effectiviteit van de particuliere initiatieven veelal blijft hangen op outputniveau, terwijl om te zorgen voor een blijvende doorwerking van een project, er meer gefocust moet worden op het outcomeniveau.

Box 16: citaten interviews eerste laag; resultaatketen

“Waar het ‘misgaat’ bij particuliere initiatieven is dat ze te vaak op output niveau blijven hangen, terwijl de outcome mist.

(Respondent 3)

“Om te zorgen dat die hulp dus effectiever wordt, moet er meer gefocust worden op outcomes, waar de focus nu vooral ligt bij de output. De particuliere initiatieven zijn niet effectief als ze worden ingekapseld. Je moet ook de lokale bevolking laten meedenken en leren.”

(Respondent 2)

5.2.2.2 Tweede laag interviews

In de interviews met de projectmanagers komt naar voren dat het hen logisch lijkt dat particuliere initiatieven niet altijd honderd procent nadenken over de impact, omdat je op zo een kleinschalig niveau bezig bent. Aan de andere kant staat volgens hen dat het zonde is van je tijd en energie als je alleen op output zou focussen, omdat je dan toch al weet dat je project maar heel even iets kan betekenen.

Box 17: citaten interviews tweede laag; resultaatketen

“Het is natuurlijk soms eh... lastig als jij een, een plan aan het maken bent nu, om dan ook allerlei dingen op de lange termijn te gaan bedenken, want het is natuurlijk een bepaald soort proces, wat ook langere tijd duurt. En volgens mij, ja mijn ervaring zelf is dat particuliere initiatieven juist eigenlijk wel vaak op een bepaalde plek blijven ook voor de langere termijn.”

(Respondent 4)

“En ik heb al diverse mensen gesproken die zeiden van: ja die vragen die jullie stellen over de duurzaamheid van mijn project zijn wel heel interessant en ja daar heb ik eigenlijk nooit eerder over nagedacht he.”

(Respondent 5)

5.2.2.4 Derde laag interviews

Uit de interviews met de respondenten blijkt dat het merendeel het vooral moeilijk vindt om de vraag te beantwoorden hoe nou echt goede projecten te doen. Om je project zo vorm te geven dat het wordt ingebed in de lokale samenleving en bij het exit moment ook gedragen wordt door de lokale bevolking is een groot vraagstuk waar de particuliere initiatieven geen concrete handvatten voor aan kunnen reiken om dit te bewerkstelligen. Om dit te veranderen proberen sommigen wel meer te investeren in capaciteitsopbouw, maar echt

concrete stappen worden er in het projectproces niet gemaakt. Ze merken daarom ook dat ze vaak op outputniveau blijven steken. Mensen zijn volgens de initiatieven visueel ingesteld. Dus als je een foto kunt laten zien van een braakliggend terrein en drie maanden later een foto van een schoolgebouw, zegt dat meer dan een foto van een jongen en eenzelfde foto drie maanden later. Daar spat niet plotseling kennis vanaf. Toch is dit wel vaak wat de initiatieven willen bereiken en wat dus een hele uitdaging is.

Box 18: citaten interviews derde laag; resultaatketen

En ja, wat het ook moeilijk maakt, mensen vinden het leuk om geld te geven aan iets wat je kunt zien. Mensen zijn gewoon heel visueel ingesteld. Dus ja, daarin ligt een nieuwe uitdaging denk ik. Hoe breng je ook je diepgaandere projecten op de langere termijn op korte termijn in beeld?

(Respondent 9)

“Nou als ik naar onze eigen projecten kijk, is aandacht in de input fase het belangrijkste, om die goed en duidelijk uit te werken.”

(Respondent 8)

“En ik denk het hele output outcome probleem is uiteindelijk, ik bedoel dan is je waterput klaar, maar daarna is er nog een stap, namelijk de mensen gezonder maken door ze daar goed mee om te laten gaan.”

(Respondent 6)

“Ja, impact is hartstikke leuk en aardig maar het blijft toch inderdaad veel op die output liggen. Daarbij ligt de hoop van mensen.”

(Respondent 10)

5.2.3 De relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling

De Verklaring van Parijs

De criteria die in de Verklaring van Parijs worden gesteld, zijn volgens de respondenten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken het laatste denken op het gebied van hulpeffectiviteit. Deze criteria zijn oorspronkelijk bedacht voor officiële hulp maar zouden volgens hen ook

goed toepasbaar zijn op particuliere initiatieven, om zo hun projecten een stevigere fundatie te geven.

Uit de interviews met de particuliere initiatieven blijkt dat deze criteria ter versteviging van duurzaamheid van de projecten onder de particuliere initiatieven niet bekend zijn, maar dat ze wel bezig zijn met vragen die terug zijn te brengen naar de vijf principes. De particuliere initiatieven geven aan dat het interessant is om op deze manier te kijken hoe je door middel van een soort ‘stappenplan’ je duurzaamheid kan vergroten. Alle initiatieven geven aan dat wat de criteria willen bereiken aansluit bij de vraagstukken waar zij binnen de organisatie ook over nadenken. Zij, en ook de projectcoördinatoren bij de ondersteunende organisatie, geven aan de vertrouwensband met lokale partners als belangrijkste punt te zien voor duurzame ontwikkeling. Daarnaast is het ontwikkelen van een zakelijke relatie in het partnergebied volgens hen ook van belang om je project te laten voortduren bij het exit moment.

Box 19: citaten interviews Verklaring van Parijs

“Ja... dat is eh, er komt een soort exit moment. En op dat punt moet alles kloppen en in principe eeuwig kunnen doorlopen alleen met de lokale bevolking. Dat het onafhankelijk van elkaar wordt. Dus dat ze het zonder externe hulp redden.”

(Respondent 7)

“Wat is je doel en je missie, en bij ons is dat dat je dat wel met de lokale bevolking doet en als het kan met goede lokale organisaties. Daarvoor kwamen X en ik in beeld, zo van hoe kunnen we zorgen dat de projecten die we doen, dat daar één daar een constante workflow in is met de partners die we hebben, maar twee dat die projecten ook daadwerkelijk meer impact gaan hebben en ook meer de bevolking leren kennen, van wat hebben ze nou echt nodig.”

(Respondent 8)

“Nouja waar ik me altijd over heb verbaasd is gewoon, waarom werkt niemand hier nou echt samen? Hoe kunnen wij nou zorgen voor andere omstandigheden zodat zij zelfstandiger worden? Door een soort income generating activity te realiseren. Eh... kennisoverdracht, weten wat nodig is enzo.”

(Respondent 10)

5.3 Checkgroep

Zoals al eerder is genoemd, is er nadat alle interviews zijn afgenomen een bijeenkomst geweest waarbij de resultaten binnen dit onderzoek zijn getest. Op deze bijeenkomst waren twee onderzoekers aanwezig die een soortgelijk onderzoek presenteerden en verder een aantal belangstellenden bij dit onderzoek, waaronder vrijwilligers en projectcoaches. De uitkomsten van deze avond kwamen grotendeels overeen met de resultaten binnen dit onderzoek. Dit is erg positief, omdat zo de resultaten uit dit onderzoek versterkt worden doordat ook een groep respondenten die losstaat van dit onderzoek tot dezelfde resultaten komt. De goede ervaringen die uit de checkgroep naar voren kwamen waren dat er een hoop enthousiaste, betrokken mensen een particulier initiatief starten. Ze leren vaak door te doen, dus daardoor ontstaat een zekere mate van professionaliteit. Ze tonen interesse in andere PI's en bezoeken workshops. Ze hebben vaak een informele relatie met hun partners en zijn veel bezig met vertrouwen en contact. Daarnaast vinden ze het belangrijk dat hun project uiteindelijk als iets van de lokale bevolking wordt gezien. Verder hebben ze concrete doelstellingen voor ogen, en wordt veelvuldig gebruik gemaakt van media als nieuwsbrieven, websites en jaarverslagen. Deze goede ervaringen hebben ook een keerzijde. Allereerst is het moeilijk om je eigen 'kindje' los te laten, of om je organisatie uit te breiden. Financiële middelen en PR blijft ook altijd een heikel punt, omdat deze altijd nodig zijn, maar niet voor iedereen even makkelijk te bereiken zijn. Daarnaast is het goed dat organisaties leren door te doen, maar dit betekent wel vaak dat ze teveel op output niveau blijven hangen. De focus moet veel meer op impact komen te liggen, en de samenwerking kan een stuk beter.

Wat ook een uitdaging is is het inzicht in de lokale context. Welke lessen je daaruit moet trekken en hoe je daarin precies investeert blijft moeilijk. Hoewel particuliere initiatieven graag hun projecten over willen dragen, wordt er toch te weinig nagedacht over een exit-moment, zoals het onafhankelijk maken van financiering. Deze punten zijn allemaal van wezenlijk belang om te focussen op de duurzaamheid van de projecten.

Box 20: citaten checkgroep

“Alle organisaties die we hebben gesproken die nu bezig zijn, of net zijn begonnen hebben de ambitie om op de langere termijn dingen over te dragen aan de organisatie daar”

(Onderzoeker)

“Wat ook veel gebeurt, is echt samenwerken met partners daar, maar aan de andere kant moet je wel echt goed uitkijken met wie je contact hebt.”

“Dus het vertrouwen met de lokale partners daar is erg groot?”

“Ja, ja zeker, persoonlijk contact, informele relaties.”

(Onderzoeker en vrijwilliger)

“Als, als, wat we merken als we met ze in gesprek gaan, weten ze heel goed wat het concrete resultaat is, dus hun output zegmaar, maar als je een laagje dieper gaat, dus impact, over armoedebestrijding enzo, dan is dat niet direct een niveau waar organisaties zich mee bezig houden.”

(Onderzoeker)

“Ja, die kerngroep moet uitbreiden, zodat projecten niet stil komen te liggen als er eentje wegvalt. Maarja uitbreiding en opvolging, daar zijn ze niet zo erg mee bezig.”

“Dat geldt ook voor geld en PR, worstelen met hoe ze dat het beste kunnen doen.”

“Daarom zijn ze misschien ook niet zo bezig met een duidelijke strategie van waar staan we over 10 jaar, die ontbreekt vaak. Het is meer adhoc beleid, dus prioriteiten stellen in het nu.”

(Onderzoeker)

5.4 Samenvatting empirische deelvragen

In deze paragraaf zullen de empirische deelvragen van dit onderzoek samenvattend worden beantwoord. De informatie uit bovenstaande paragrafen dient als basis voor deze antwoorden.

Hoe zijn particuliere initiatieven georganiseerd en hoe is hun rol in de context van de ontwikkelingsamenwerking te beschrijven?

De particuliere initiatieven zijn over het algemeen ontstaan vanuit onvrede over de bestaande hulp, een directere confrontatie met armoede en een nieuw solidariteitsgevoel onder burgers om een steentje bij te dragen aan de ontwikkeling van minder bedeelde landen. Alle betrokken partijen reflecteren kritisch op particuliere initiatieven. Doordat steeds meer burgers actief hun steentje bij willen dragen aan een betere wereld rijst de vraag of dit effectief is. Bijna elk particulier initiatief begint spreekwoordelijk met het opnieuw uitvinden

van het wiel. Hierdoor verlopen eerste projecten vaak slechter dan de projecten die daarna worden opgestart, omdat men pas later in het proces leert inzien hoe complex de wereld van ontwikkelingssamenwerking is.

Alle particuliere initiatieven draaien op vrijwillige basis, en zien een groei in hun organisatie, dus ook in het aantal lopende projecten. Deze groei zorgt ervoor dat zij zich professioneler op gaan stellen, en bewuster na gaan denken over hun missie/visie. Zo worden eerder gestelde doelen wanneer de organisatie leert en groeit vaker als middel gezien, en wordt er meer aandacht besteed aan capaciteitontwikkeling, kennisoverdracht en versteviging van de banden met partners in het land van werkzaamheden.

De leeftijd van de betrokken initiatiefnemers varieert van jong tot oud, waarbij jonge initiatieven vaak sneller kunnen aanpassen aan nieuwe veranderingen en beter met moderne technologieën om kunnen gaan. Qua financiële middelen redden de particuliere initiatieven zich vaak prima als het aankomt op het realiseren van hun projecten. Financiële middelen en mankracht om eigen projecten te evalueren op impact ontbreken vaak, waardoor het kritisch naar jezelf kijken ook lastig blijft.

De rol die particuliere initiatieven hebben in de context van ontwikkelingssamenwerking is waardevol op kleine schaal, en soms beginnen ze ook juist iets in gebieden die door de grotere donoren min of meer worden vergeten. De samenwerking moet beter gecoördineerd worden en projecten moeten meer worden ingebed in de lokale samenleving. De initiatieven hebben bij de start soms nog wel eens het idee de wereld te gaan veranderen, maar hebben hier geen grootheidswaan in. Ze zien een goede, duidelijke rol voor zichzelf weggelegd in het opereren op kleine schaal. De totale samenwerking wordt negatief beoordeeld. Veel respondenten geven aan dat de sector *ontwikkelingssamenwerking* heet, maar dat hier in de praktijk weinig van terug te zien is. Dit zorgt voor een groter gat tussen micro en macro niveau. Enerzijds mist op macro niveau steeds vaker de ‘feeling’ met de praktijk, en anderzijds mist op micro niveau de opschaling van projecten en het kijken naar het grotere geheel.

Hoe zorgen particuliere initiatieven voor impact van hun projecten?

Particuliere initiatieven verantwoorden hun impact voor het grootste deel door veel tijd, energie en vertrouwen te steken in de band met de partnerorganisatie. De vertrouwensband

met de partner en de verantwoordelijkheden die je uit handen kunt geven zijn het belangrijkste middel om het project in te bedden in de lokale samenleving en er zo voor te zorgen dat het project na het exit-moment op de langere termijn effect heeft, en dus bijdraagt aan duurzame ontwikkeling. Het is in eerste instantie moeilijker dan gedacht om een goede partner te vinden, waardoor eerste projecten moeizamer verlopen. Dit is grotendeels te wijten aan de rol die de initiatiefnemer aanneemt en dat de initiatiefnemer tijd moet investeren om een goede kennis te krijgen van de lokale cultuur en lokale verhoudingen. Het vinden van een integere partner die het belang van jouw project boven zijn prioriteiten stelt is dus erg belangrijk.

Door dit lerenderwijs werken blijven de projecten op outputniveau hangen, terwijl dit vaak niet de missie of doelstelling van het initiatief is. De missie/doelstellingen die de particuliere initiatieven voor ogen hebben zijn vaak pas realiseerbaar als projecten ook wel degelijk impact hebben. Het is voor kleine organisaties erg moeilijk dat nadat je eenmaal je project hebt neergezet er nog een fase is, namelijk de uitwas van je project en de inbedding in de lokale gemeenschap. Er lijkt een frictie te zitten tussen de missie/visie die stichtingen zichzelf stellen en de doelstellingen die ze zich stellen bij een project. Wanneer een visie van een stichting is om op een duurzame manier bij te dragen aan armoedebestrijding in een bepaalde regio, worden de projecten niet altijd op deze visie afgesteld. Volgens de respondenten wordt vaak een projectdoel gesteld wat later eerder een middel dan doel blijkt te zijn.

De Verklaring van Parijs is een belangrijk punt ter versteviging van de impact van particuliere initiatieven. De drie kenmerken waar de Verklaring van Parijs op focust zijn vertrouwen, zakelijkheid en concrete resultaten. Deze drie punten sluiten aan bij het streven van de particuliere initiatieven. Ze zijn allemaal bewust of onbewust bezig met de vijf principes die bijdragen aan deze kenmerken. De criteria die de particuliere initiatieven zelf gebruiken zijn er niet. Ze werken veel abstracter dan deze vijf concrete principes. Waar ze grotendeels op sturen is vraaggestuurd werken, integere partnerrelaties en capaciteitsontwikkeling. Deze abstract begrippen zijn onder te brengen in de vijf principes uit de Verklaring van Parijs, maar liggen dus op een abstracter niveau.

Wat zijn verbeterpunten voor de impact van particuliere initiatieven op langere termijn?

Allereerst kan de samenwerking tussen verschillende organisaties beter. Er zijn weinig tot geen concrete ideeën over hoe deze coördinatie tussen verschillende hulp verbeterd kan worden. Het belangrijkste punt wat naar voren komt is de roep om een uniforme database voor informatie uitwisseling tussen particuliere initiatieven. Hoe deze database vorm zou moeten krijgen is een volgende stap, want de initiatieven zijn niet gebonden aan regels of procedures. Wanneer een dergelijke database wordt gegenereerd, zouden de eerste fouten die worden gemaakt bij het opzetten van eerste projecten eventueel verkleind kunnen worden. Ook worden de stichtingen sneller professioneler omdat er meer kennisoverdracht plaatsvindt tussen elkaar waardoor het spreekwoordelijke wiel opnieuw uitvinden niet meer nodig is.

Ten tweede is het vinden van een betrouwbare, integere partner waar je verantwoordelijkheid aan kunt geven voor je project van grote waarde voor de impact van je project. Er bestaan geen concrete handvatten of procedures waardoor nu wordt gezorgd voor een stevige band met de partner. Het berust vooral op intuïtie, veel praten, veel tijd investeren en investeren in de kennis van de lokale cultuur. Om dit partnerschap te verbeteren zal de focus van output naar impact moeten verschuiven, en moet er al in de inputfase van een project worden nagedacht over het exit-moment waarna het project op eigen benen blijft staan.

Als laatste is impact moeilijk te bewerkstelligen omdat het vaak over middelen gaat die niet visueel zijn, en daarom moeilijker concreet zijn te maken dan het neerzetten van bijvoorbeeld een waterpomp. Dit maakt het niet alleen moeilijk voor initiatiefnemers om erover na te denken, maar ook voor donateurs om het belang ervan in te zien. Omdat initiatieven juist ook afhankelijk zijn van deze donoren is het belangrijk om na te denken hoe je deze impact kunt laten zien. Een idee hiervoor kan het gebruik van videofilms en communicatiemediën op internet zijn. Zo kan een project laten zien hoe ze kennisoverdracht in de praktijk brengen.

Wat is de relatie tussen duurzame ontwikkeling en particuliere initiatieven?

Om terug te komen op het schema uit paragraaf uit 1.2.2, blijkt dat particuliere initiatieven een goede bijdrage kunnen leveren aan duurzame ontwikkeling. Echter, aan de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling is nog veel te verbeteren. Dit kan te wijten zijn aan het ontbreken van een uniforme database waarin allerlei informatie is opgeslagen over het grote scala aan particuliere initiatieven, waardoor meer kennisoverdracht, coördinatie en samenwerking wordt gegenereerd. Ook is de groei van de afgelopen jaren dusdanig versneld, dat er nu nog weinig bekend is over de duurzaamheid van de projecten door deze nog jonge organisaties.

De stichtingen geven in ieder geval aan graag te willen blijven leren, zijn bereid veel tijd te steken in capaciteitsontwikkeling en om hard te werken aan een goede stabiele band met partnerorganisaties. Ze stellen zichzelf ten doel om meer te leren focussen op de impact van hun projecten, om zo hun projecten leren in te bedden in de lokale gemeenschap en te werken aan een duurzame toekomst, hoe lastig deze processen ook kunnen zijn. De particuliere initiatieven hebben voornamelijk visies en doelstellingen die weergeven dat zij streven naar een duurzame ontwikkeling, alleen in de praktijk blijkt dit vaak moeilijker uit te werken dan in eerste instantie dan gedacht. Zij geven aan dat het daarom belangrijk is om hier de komende jaren in te blijven in te investeren, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de principes uit de Verklaring van Parijs. Dan kunnen door groei van hun organisatie, meer kennis van de lokale cultuur en een stevigere vertrouwensrelatie met partners, steeds meer projecten worden uitgevoerd ‘that are also useable for future generations’.

In deze conclusie zullen de antwoorden uit de theorie worden verbonden met de antwoorden uit de praktijk, om zo te komen tot de beantwoording van de hoofdvraag binnen dit onderzoek.

Hoe dragen particuliere initiatieven bij aan duurzame ontwikkeling, en wat zijn hierbij verbeterpunten?

Uit dit onderzoek is gebleken dat vragen stellen bij duurzame ontwikkeling van particuliere initiatieven essentieel is voor het toekomstperspectief van particuliere initiatieven.

Particuliere initiatieven zien hun bijdrage aan duurzame ontwikkeling in de vorm van vertrouwen als sleutel tot succes. Lerenderwijs investeren zij in hun ontwikkeling. Een integrale band met lokale partners en kennis van de lokale cultuur is het belangrijkste om een project na het exit-moment te laten blijven bestaan en het ook voor toekomstige generaties van waarde te laten zijn. Verbeterpunten zijn daarbij een sterkere focus op impact, een beter gecoördineerde samenwerking in de hulpsector en hulp in de opstartfase van een initiatief om te voorkomen dat het wiel opnieuw wordt uitgevonden.

Van verwachting naar resultaat

Aan de hand van het theoretisch kader zijn in hoofdstuk drie een aantal verwachtingen opgesteld. De eerste verwachting aan de hand van de literatuur was dat particuliere initiatieven vaak ontstaan door onvrede over bestaande hulp, en de nieuwe reiservaringen van mensen. Daarnaast werd verwacht dat ze erg afhankelijk van individuen en externe geldbronnen zijn. Uit de resultaten blijkt deze verwachting gegrond. Particuliere initiatieven zijn de afgelopen jaren als paddenstoelen uit de grond geschoten doordat men steeds kritischer naar ontwikkelingssamenwerking is gaan kijken, en daardoor veel vaker de behoefte heeft om zelf iets op te gaan zetten wat niet bij de grote massa hoort. Ze hebben vaak in ontwikkelingslanden gezien hoe je met kleine oplossingen een verschil kunt maken en willen dat bij terugkeer van een reis opzetten en uitvoeren. De initiatieven zijn erg klein en daarom is hun bestaan vaak afhankelijk van enkele individuen. Als deze individuen stoppen om welke reden dan ook, komt er geen vervanging en zo vervaagt het initiatief.

De tweede verwachting was dat door de ontstane onvrede over de ontwikkelingssamenwerking particuliere initiatieven sterk draagvlak hebben in de samenleving omdat mensen zich ermee kunnen identificeren. Echter, de totale samenwerking is erg slecht. Deze verwachting komt deels overeen met de resultaten van dit onderzoek. Uit de resultaten blijkt dat deze gegroeide vorm van ontwikkelingshulp een grote rol zou kunnen spelen in de brede context van ontwikkelingssamenwerking, maar dit zorgt niet per se voor een groter draagvlak voor particuliere initiatieven. De samenwerking tussen de verschillende lagen is slecht, wat een druk legt op de duurzaamheid van projecten.

De derde verwachting was dat de particuliere initiatieven veelal op outputniveau blijven hangen, terwijl de impact een belangrijk aandachtspunt is. Deze verwachting komt sterk overeen met wat er in de resultaten is gevonden. Het blijft moeilijk om op een hele kleine schaal op impact te focussen en concreet te maken. De aandacht voor de focus op impact is naarmate de organisatie groeit en leert aanwezig, alleen ontbreekt het aan concrete handvatten om de impact van een project ook daadwerkelijk te kunnen garanderen.

De laatste verwachting was dat als er wordt voldaan aan de vijf principes uit de Verklaring van Parijs, dan wordt de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling verstevigd. Aan de hand van de tabel in paragraaf 3.3 staat hieronder weergegeven in hoeverre de resultaten aansluiten bij deze principes.

Figuur 5: uitwerking Verklaring van Parijs

Principe Verklaring van Parijs	Praktijk
Ownership	Particuliere initiatieven zijn lerende organisaties. Ze leren door te doen. Zo komt vraaggestuurd werken steeds vaker in beeld naarmate de organisatie groeit. Als projecten vanuit de bevolking zelf komen, zullen ze ook eerder gedragen worden door de bevolking als het project is afgerond.
Alignment	Investeren in kennis van de lokale gemeenschap is van groot belang voor particuliere initiatieven, omdat juist die lokale

	processen hun houvast zijn. Hier wordt nog vaak te licht over gedacht, en ook hier geldt dat organisaties hier lerenderwijs mee om leren gaan.
Harmonization	De samenwerking laat veel te wensen over, zowel onder particuliere initiatieven onderling als de samenwerking met andere organisaties en overheden. Op dit gebied valt nog veel winst te behalen om de impact van particuliere initiatieven te verbeteren.
Managing for results	Concrete resultaten worden nu vaak behaald in de vorm van visuele veranderingen. Een school bouwen, een waterput aanleggen of een buurthuis bouwen lukt erg goed. De stap naar het volgende resultaat, het verbeteren van onderwijs, hygiëne of een goede buurt is moeilijker om te realiseren.
Mutual accountability	Verantwoording over projecten komt gestaag op gang, en is moeilijk te realiseren vanwege beperkte financiële middelen en mankracht. Verantwoording blijft ook een 'vague concept' want in principe ben je als particulier een niemand verantwoording schuldig.

Aan de eerste twee principes wordt de meeste aandacht besteedt, de particuliere initiatieven zijn hard bezig om vraaggestuurd te werken en investeren veel energie in de kennis van lokale partners. De overige drie principes krijgen ook aandacht, maar hier moet nog hard aan getrokken worden. Dit houdt in dat er aan vertrouwen, zakelijkheid en het behalen van concrete resultaten hard wordt gewerkt en dat dit ook resulteert in de positieve ontwikkeling die particuliere initiatieven doormaken. Aan de andere kant blijven de particuliere initiatieven leren en ontwikkelen en zullen dat de komende jaren ook moeten blijven doen om hun toekomst te garanderen.

In deze discussie worden kritische kanttekeningen geplaatst bij dit onderzoek en zullen suggesties voor vervolgonderzoek worden gedaan. De gedachte die hierbij centraal staat is wat dit onderzoek bij kan dragen aan de bredere maatschappelijke en wetenschappelijke vragen die aan dit onderzoek ten grondslag liggen.

Allereerst kan er een kanttekening worden geplaatst bij de relevantie van dit onderzoek naar de relatie tussen particuliere initiatieven en duurzame ontwikkeling. De particuliere initiatieven zijn eigenlijk niet onder één naam te vatten. Zo is er bijvoorbeeld alleen al een verschil in landenspecifieke initiatieven en themaspecifieke initiatieven. Al deze duizenden initiatieven zijn zo divers dat het moeilijk blijft om één oordeel erover te vellen. Dat wil niet zeggen dat de vier initiatieven die zijn onderzocht voor dit onderzoek nul relevantie hebben, maar voor vervolgonderzoek zouden deze verschillen wellicht meer aandacht verdienen, en zouden particuliere initiatieven kunnen worden ‘opgesplitst’ in deelgroepen.

Wat echter opvallend is, is dat er zowel in dit onderzoek als in vergelijkend onderzoek dat gepresenteerd werd in de checkgroep, hele duidelijke overeenkomsten zijn te zien in resultaten. Dit geeft aan dat het onderzoek breder gedragen wordt.

Een tweede kanttekening kan worden geplaatst bij de term particuliere initiatieven. Hoe je het went of keert, een particulier initiatief blijft *particulier*, wat wil zeggen dat een overheid of wetenschappelijk onderzoek dit moeilijk aan regels en procedures kan binden. Iedereen kan een stichting opzetten, zowel de wereldburger met een hart van goud als “de grootste idioot zonder verstand”. Er is weinig nuance tussen de hoge eisen die aan ontwikkelingssamenwerking worden gesteld en “iets goeds doen voor de wereld”. Dit is wel het gebied waar particuliere initiatieven zich in bevinden. Een belangrijke vraag is dus hoe streng je moet zijn voor het particulier initiatief?

Een derde kanttekening kan worden geplaatst bij het feit dat er in dit onderzoek alleen is gekeken naar de beleving en ervaringen van de mensen in Nederland. Er is geen tijd en ruimte geweest om dit onderzoek ook vanuit de beleving van de partners aan de andere kant

te onderzoeken. Dit maakt het onderzoek eenzijdig. Er is voornamelijk gekeken naar de opzet van een project, waarbij de uitvoering in het ‘Zuiden’ achterwege bleef. Een suggestie voor vervolgonderzoek is dan ook om ook naar de belevingen aan de ‘andere kant’ te kijken. Zo ontstaat er waarschijnlijk een genuanceerder beeld. Dan pas kan gekeken worden of wat de initiatiefnemers hier beweren, in werkelijkheid echt zo verloopt.

Een vierde kanttekening is dat de particuliere initiatieven die in dit onderzoek zijn onderzocht allemaal nog redelijk jong zijn. Vaak is een eerste project net afgerond, of nog niet afgerond. Ze zijn allemaal niet ouder dan vijf jaar. Dat heeft consequenties voor de mate waarin de daadwerkelijke impact van een project kan worden bekeken. Dit geldt natuurlijk niet alleen voor deze projecten, maar ook voor een heleboel andere initiatieven die de afgelopen jaren zijn opgezet. De tijd om echt impact te bepalen is wellicht nog te vroeg en het zou daarom raadzaam zijn om soortgelijk onderzoek de komende jaren te blijven uitvoeren om zo een beter zicht op impact te krijgen.

Helpt hulp wel?

Was de vraag die in de inleiding van dit onderzoek werd gesteld. Deze vraag geeft in een klap de hedendaagse discussie over ontwikkelingssamenwerking in tijden van crisis weer. Dit onderzoek heeft een klein tipje van de sluier opgelicht van één van de vormen van ontwikkelingssamenwerking door te kijken naar lange termijn effecten van particuliere initiatieven om zo dichterbij een antwoord op bovenstaande vraag te komen. Er is nog een lange weg te gaan, en wie weet wordt de vraag nooit beantwoord, maar: ‘we shall always need to question the way we help the World.’

8. Bibliografie

- Beunders, Henri (2007), *Van Riksjā naar Revolutie en terug*, Assen: Koninklijke van Gorcum BV
- Boekestijn, Arend Jan (2009), *De prijs van een slecht geweten, waarom hulp in haar huidige vorm niet werkt*, Soesterberg: Uitgeverij Aspekt B.V.
- Bouzoubaa, Hinde en Brok, Madelief (2005), *Particuliere initiatieven op het gebied van ontwikkelingssamenwerking*, CIDIN
- Clark, Peter B. en Wilson, James Q. (1961), *Incentive systems: 'A theory of Organizations*, *Administrative Science Quarterly*, 6 (2): 129-166
- Easterby-Smith, M., Thorpe, R., Lowe A. (1991), The philosophy of research design, Chapter 3 in: *Management Research, an introduction*. London: Sage Publications
- Hoogewerf, A., Arentsen, M.J. & Klok, P.J. (1993), *Om een aanvaardbaar beleid - Een studie over de maatschappelijke acceptatie van overheidsbeleid*, Enschede: Centrum voor bestuurskundig onderzoek en onderwijs
- Kinsbergen, Sara (2007), *Particuliere initiatieven op het gebied van ontwikkelingssamenwerking*, Wilde Ganzen
- Kinsbergen, Sara (2009), *Alternatieve spelers op het gebied van ontwikkelingssamenwerking: Wie zijn ze en wat doen ze?*, CIDIN
- Kruijt, Dirk en Vellinge, Menno (1983), *Ontwikkelingshulp getest: Resultaten onder de loep*, Muiderberg: Coutinho
- Man, Ramses en Hemert, Mark van (2006), *Motivatie en geefgedrag: kleinschalige particuliere initiatieven in de goede doelen branche*, Delphi fondsen- en ledenwerving
- Ministerie van Buitenlandse Zaken (2009), *Resultaten in ontwikkeling*, Den Haag: Postbus 51
- Moyo, Dambisa (2010), *Dead aid, why aid is not working and how there is another way for Africa*, Penguin Books Ltd
- NCDO (2002), *Draagvlakonderzoek 2002*, Amsterdam: NCDO
- OECD (2001), *Private initiatives for corporate responsibility: an analysis*
- Pressman, Jeffrey L. en Wildavsky, Aaron (1984), *Implementation*, Berkeley: University of California Press
- Potter, Robert P., Binns, Tony, Elliot, Jennifer A., Smith, David (2008), *Geographies of*

- development; an introduction to development studies*, Pearson Education Limited
- Purohit, Brijesh C. (2001), *Private initiatives and policy options: recent health system experience in India*, Oxford University Press
- Reesch, Ellen van (2007), *Bridging the Gap: Micro-meso-macro linkages in the context of sector-wide approaches*, Ministerie van Buitenlandse Zaken
- Schulpen, Lau (2007), *Development in the 'Africa for beginners'; Dutch private initiatives in Ghana and Malawi*, CIDIN
- Schulpen, Lau (red), (2001), *Hulp in ontwikkeling*, Assen: Koninklijke van Gorcum BV
- Thiel, Sandra van (2007), *Bestuurskundig Onderzoek; een methodologische inleiding*, Bussum: Uitgeverij Coutinho
- WRR verkenning nr. 21, (2009), *Doing Good or Doing Better*, Amsterdam: Amsterdam University Press
- WRR rapport nr. 84, (2010), *Minder pretentie, meer ambitie*, Amsterdam: Amsterdam University Press
- Yin, R.K., (2009), *Case study research. Design and methods*. Londen: Sage Publications

Websites

- <http://www.oxfamnovib.nl/> geraadpleegd op 14-01-2010
- http://www.parlement.com/9353000/1/j9vvh6nf08temv0/vi89aiebclv7?ctx=vg9pjq8ja4z2&v=1&tab=1&start_tab1=28#p1 geraadpleegd op 14-01-2010
- <http://www.wrr.nl/content.jsp?objectid=4421> geraadpleegd op 14-01-2010 en 18-01-2010
- <http://www.minbuza.nl/dsresource?objectid=buzabeheer:139652&type=org> geraadpleegd op 18-01-2010
- <http://www.bestuurskunde.nl/bestuurskunde/jg11/nr3/2002,5,11,3,6.php> geraadpleegd op 18-01-2010
- http://www.minbuza.nl/nl/Onderwerpen/Ontwikkelingsbeleid/Effectiviteit_en_kwaliteit_hulp/High_Level_Forum_on_Aid_Effectiveness/De_Verklaring_van_Parijs geraadpleegd op 23-03-2010

Particuliere initiatieven

Organisatiekenmerken

- Medewerkers
 - o Betaald of vrijwillig
 - o Leeftijden
 - o Ervaring in ontwikkelingssamenwerking
 - o Ontwikkeling van de organisatie
- Motivatie
 - o Onvrede bestaande hulp
 - o Groei afgelopen jaren
 - o Reizen
 - o Groeiende technologie
- Missie/doel
 - o Ideologie
 - o Kennisoverdracht
 - o Financiële hulp
 - o Effectiviteit

Financiering

- Donateurs
- Giften
- Fondsenwerving

Rol in context sector

- Gat micro en macro niveau
- Maatschappelijk middenveld
- Bereik particuliere initiatieven
- Kritiek debat ontwikkelingssamenwerking

Duurzame ontwikkeling

Resultaatketen

- Input
- Output
- Outcome
- Impact

Verklaring van Parijs

- In hoeverre toepasbaar op particuliere initiatieven
 - o Ownership
 - o Alignment
 - o Harmonisatie
 - o Resultaatgericht management
 - o Mutual accountability

Partnerorganisatie

- Opbouw vertrouwensband
- Onderhouden contacten
- Projectoverdracht
- Lokale cultuur

Overig